

3684

ՀԱՅ-
ԿԻՆՈՅԻ

ՀԱՅԿԻՆՈՅԻ

778.5

Հ-25

ՀԱՅԿԻՆՈՅԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՆԿԱՐՆԵՐ

Ա. «ՆԱՄՈՒՍ» — 7 մասից. ըստ Շիրվանզադեյի
համանուն վեպի.

Արեւմտահայերէն՝ Հ. Բեկ-Նազարյանի.

Ռեժիսոր՝ Հ. Բեկ-Նազարյան.

Ոպերատոր՝ Զարուհի Մանուկյան.

Գլխավոր դերերում — Հ. Արեւիկյան, Մայսուրյան, Համ-
միկ, Շահուրապետյան, Հ. Ներսիսյան, Սամվել,
Ն. Մանուկյան, Հ. Խաչանյան և Ա. Ավե-
տիսյան:

Բ. «ԶԱՐԵ» — Քրդական կյանքից, 7 մասից,
ըստ Լազոյի.

Արեւմտահայերէն՝ Հ. Բեկ-Նազարյանի.

Ռեժիսոր՝ Հ. Բեկ-Նազարյան.

Ոպերատոր՝ Ա. Յալովիչ.

Գլխավոր դերերում — Թադեւոսյան-Տեմազի, Հ. Ներ-
սիսյան, Գարագաշ, Ռ. Գուլազյան, Հ. Խաչան-
յան, Ն. Մանուկյան, Մ. Մանվելյան, և ու-
րիշներ:

Գ. «ՇՈՐ ՅԵՎ ՇՈՐՇՈՐ» — Կովիական, 6 մասից,
ըստ Փալանդուզ Մկրտիչի.

Արեւմտահայերէն՝ Հ. Բեկ-Նազարյանի, Յալովիչի և Ա.
Մադաթյանի.

Ռեժիսոր՝ Հ. Բեկ-Նազարյան.

Ոպերատոր՝ Ա. Յալովիչ.

Գլխավոր դերերում — Հ. Խաչանյան, Ա. Ամիրբեկյան,
Ա. Հարությունյան, Տ. Շամիրխանյան, Ա.
Ավետիսյան, Բ. Մուրադյան, Գ. Ավետիսյան, Ն.
Մանուկյան, Ադաբեկ և ուրիշներ:

ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅԵՔ.

ՀԱՅԿԻՆՈՅԻ

ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

1008
35303

ՀՐԾՏՈՐԸ ԿՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՅԿԻՆՈՅԻ»

ՅԵՐԵՎԱՆ

1927

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ
ՊԱՏՎԵՐ 2243.
ԳՐԱՌ. 78 Բ., ՏԻՐԱԺ 2000.

24494-60

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Խորհրդային կրեմատոպրաֆիայի հակայական հաստատվածություններ և խոշոր դերը պրոլետարական իդեոլոգիայի դարձման ասպարեզում, ավելի քան կարևոր են դարձնում աշխատավորական լայն մասսաների ակտիվ մասնակցությունը կուլտուրական հեղափոխության այս դժվարին պորձում:

Հայաստանի բանվորության, պրոլետարական ինտելիգենցիայի և առաջավոր գյուղացիության վոչ բավարար տեղյակությունը կենտ-արդյունաբերության տեխնիկայի և խրեդիքների մասին, միանգամայն հասունացրել են պոպուլյար կենտ-գրականության հրատարակության անհրաժեշտությունը:

Հայկերենի վարչությունը ընդատաճելով այս հրամայողական պահանջին, ձեռնամուխ է լինում բրոշյուրային կենտ-գրականության հրատարակության պորձին:

Ուժագրական կուլեգիան իր ժողովածուներում հնորակալությունը տեղ կտա բոլոր այն հոգիավորներին, վորոնք կվերաբերվեն կենտ-արդյունաբերության հարցերի տարրեր ասպարեզներին:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑԻՆ

ԱՄՈՒ ԲԵԿ-ՆԱԶԱՐՅԱՆ

ԴԺՎԱՐԻՆ ՈՒՂԻՈՎ

Նախկին Յերեանյան գավառը և «Դաշնակցական անկախ Հայաստանը» դրադված լինելով կեղեքումով, թալանով և ազդամբջյան կռիվներով, վոչ մի «հնարավորութուն և ժամանակ չեն ունեցել» կինո-արդյունարեբության հարցերով զբաղվելու։ Մասնավոր անձանց ձեռքին յեղել են կինո-թատրոնները Յերեանում և Լենինականում, վորոնց միակ նպատակն և յեղել մասսաների հարստահարումը—անբովանդակ, միատիկ, բուրժուական «հոգեբանական» նկարների ցուցադրումը։ Հայաստանի խորհրդայնացման առաջին իսկ օրերից, Բաղլուադլիսվարը քաջ զխտակցելով դասակարգային դատարակության հզորագույն զենքերից մեկի—կինոյի հսկայական նշանակությունը, ձեռնամուխ և յեղել Հայաստանի գավառների կինոֆիկացիայի գործին։ Սակայն մասնավոր կինոները չարունակում էյին մնալ և այս ասպարեզում պետական կազմակերպված գործը բացակայում էր։ 1923 թվի վերջերից Բաղլուադլիսվարը ձեռնարկում է Պետկինոյի կազմակերպման, վորը աստիճանարար վեր և ամվում աղյիտնեբական ընկերության և 1924 թվի աղբիլին հաստատվում և Տնտխորհի կողմից «Պետլուակինո Աղյիտներական Առևտրարդյունարեբական Ընկերություն» անվան տակ։ Այդ օրվանից էլ սկսվում և Հայկինոյի գործունեյությունը։ Մինչև նոյն թվի զեկտեմբեր ամիսը Ընկերության դրամադլուսր յեղել և ընդամենը 2-400 ոուբլի։ Պարզ և, վոր աղբիլի միջոցներով չէր կարելի ձեռնամուխ անդամ լինել կինո-արդյունարեբության գործին։ Վարչությունը բավականացել և նրանով, վոր կինո-թատրոններ և բացել գավառային կենտ-

րաններում—(Եջմիածին, Ղարաբիլիսա, Դիլիջան և Ստեփանավան) և բացել և մի կինո Յերեանում («Պետկինո»): Վերջինս համար համապատասխան Ֆինանսական բազայի ստեղծումով՝ հարուցել և մոնոպոլիայի հարցը և կանկրետ կերպով դրել Հայաստանում գոյություն ունեցող կինո-թատրոնները Հայկինոյին հանձնելու խնդիրը, վորով խոսքս վերացվում էր նաև այն անսպասելի մրցումը, վոր գոյություն ունեւր Հայկինոյի, ՀԱՄԽ-ի և Քաղբաժնի միջև, վորի հետեանքով կինոներից յուրաքանչյուրը վնաս էր ստելիս: Մեծ գովարու-թյամբ հաջողվեց Հայկինոյին իր նպատակին հասնել, վորով Քաղբաժնի կինոն վակվեց, ՀԱՄԽ-ինը անցավ Հայկինոյին և միաժամանակ կառուցվեց մի նոր կինո-թատրոն («Նա-իրել»), վորի վրա ծախսվեց մոտ 35.000 ոււրլի: Այս «բաժա-կանությունը» Հայկինոյին բաժական թանդ նստեց: Նա պարտավորվեց վճարել ՀԱՄԽ-ին 7.000 ոււրլի իսկ Քաղ-բաժնին 4.800 ոււրլի, ալ և յուրաքանչյուր շարաթ տալ ձրի սեանսներ կարմիր բանակայինների համար քաղարում և Քանաբեում:

Այս բոլորը նորից հետաձգեց Հայկինոյի գլխավոր նը-պատակի իրադործումը՝ կինո-արդյունաբերության ստեղ-ծումը: Յեւ միայն այն ժամանակ, յերբ ակցիոներական կապիտալը հասցրվեց 48.000 ոււրլու, և հաջողվեց ստանալ 25.000 ոււրլի կարճատե փոխառություն, հնարավորություն յեղավ մասնել սեփական արտադրություն ունենալու մա-սին: Բայց՝ քանի վոր մեղանում բացակայում էին վարեւ հնարավորություն՝ կինո-գործարան, մեքենայացում, վո-րակալորբալ կադր և այլն, Հայկինոն իր անդրանիկ ար-տադրությունը՝ «Նամուս»-ը յուսանկարել և Վրաստանի

Պետկինարդի բարեհաճ ոժանդակությամբ: Թե վոր աստի-ճանի հաջողություն և գտել «Նամուս»-ը, դրա ապացույց կարելի չե համարել այն տասնյակ բեցենդիաները, վորոնցով վողողվել և ամբողջ ԽՍՀ Մ-ի մամուլը, ուր «Նամուս»-ը ճա-նաչվել և «սեղոնի լավագույն» նկար: Նյութապես «Նամու-սը» տվել և արդեն մոտ 300% շահ, մի հանդամանք, վոր շատ քիչ նկարներին և վիճակվում:

Դեռ ևս մինչև «Նամուս»-ի արտադրելը Հայկինոն իր միջոցներով բաց և թողել մի շարք արտադրական և տեսա-բանային բնույթ կրող նկարներ, վորոնք լավագույն վիճանին են մեր անտեսական և կուլտուրական վերելքի: Դրանց թվին են պատկանում՝ «Քորհրդային Հայաստան», «Ընկ. Ռիկովը Հայաստանում», «Ընկ. Մյաննիկյանի թաղումը», «Հեղեղը Յերեանում», «Յորենի կուլտուրան», «Շիրջրանցքի բացու-մը», «Յերեանի հիդրոէլեկտրական բացումը», «Գաղթականների տեղավորումը Դավայում», «Լենինականի յերկրաշարժը» և այլն:

«Նամուս»-ի հաջողությանից հետո Հայկինոն նորից հարց և հարուցել համապատասխան մարմինների ստաջ իր ակցիոներական կապիտալը ավելացնելու և Յերեանում կի-նո-գործարան կառուցելու անհրաժեշտության մասին: 3—4 ամիս տեղ յերկար հետադադրություններից ու կշաղատու-թյուններից հետո ժողկոմխորհի վորոշմամբ Հայկինոյի պա-հանջած 300.000 ոււրլու գլխաց վորոշվեց հիմնադրամը ավելացնել միայն 87.000 ոււր., վորից վաստորեն ստացվեց միայն 36.000 ոււրլի: Այնպես վոր ներկայումս Հայկինոյի ակցիոներական կապիտալը հասնում և բնգամներ 84.400 ոււրլու: Նյութական այս սեասուրներով Հայկինոյին հա-ջողվել և արտադրել սեփական ուժերով իր իսկ կառուցած նոր գործարանում 2 նոր նկար՝ «Զարե» (քրդական կյանքից) և «Շոր և Շորչոր» (աշտարակցիների սնտիապաշտություն-

նից) : Առաջին նկարը ունեցած հսկայական հաջողություններ ապրիս է մեզ իրավունք կարծելու, վսր Հայկինոն կանդնած է ամուր հիմքերի վրա, կինո-արդյունաբերությունը մեր յերկրի սոցիալիստական կուսակման և իդեոլոգիական սյուրարի խոշոր զենքերից մեկը դարձնելու ճանապարհի վրա :

Վսր դա իրոք այդպես և, վկայում է Հայկինոյի 1925-26 թվի հաշվեկշիւը, ըստ վսրի 84.000 ուսրի հիմնադրամ, 6.565 ուսր. չըջանառու կադրալ և ընդամենը 30.000 ուսր. կարճատև վարկ ունենալով կոմունալ բանկում, Հայկինոյի բարանսի ակաիվը հասնում է 380.760 ուսր. 87 կոսր., վսր բստ հոգավածների բաժանվում է՝

1. Տեխնիքական սարքավսրում և մեքենաներ 16.013 ո. 93 կ.
2. Կենդանի և անչունչ ինվենտար . . . 26.777 ո. 46 կ.
3. Շենքեր 4.639 ո. 30 կ.
4. Հիմնական նսրսզումներ 57.324 ո. 41 կ.
5. Կինո-ժադավեններ և սյատրաստի սրծ-

վածքներ 102.342 ո. 17 կ.

6. Նյութական արժեքներ 17.913 ո. 65 կ.

7. Անավսրտ սրսադրություն 25.300 ո. 60 կ.

8. Այլ հոգավածներով 130.449 ո. 35 կ.

Ընդամենը՝ 380.760 ո. 87 կ.

Կինո-արդյունաբերության ստեղծման հետ միասին, Հայկինոն մասհոգվել է նաև կինոֆիկացիայի հարցերով : 1925/26 տարվա ընթացքում Հայկինոյի կինոների ցանցը ունեցել է հետևյալ սյատկերը՝

1. Առևտրական տիպի կինոներ—3 հստ (Յերևանում, Լենինականում) :
2. Կիսաառևտրական տիպի կինոներ—6 հստ (Ղարաքի-րիսա, Վաղարշապատ, Նսր-Բայադես, Ստեփանա-վան, Դիլիջան և Ղամարլու) :

3. Շրջիկ կինոներ—5 հստ (հետևյալ գավառներում՝ Յերևանի, Լենինականի, Լոսի-Փամբակի, Մեղրիի և Զանգեզուրի) :

Բացի այդ, Հայկինոն նկարներ և մասադարարել բան-ակումբներին՝ Գարալադյադ, Գոսրիս, Ղափան, Այրահվերդի, Լենինական, Յերևան, Յերկաթղիժ և այլն :

Այս բոլորի վրա սկսաք և ավերացնել նաև Հայկինոյի սրծունեությունը ՀՍՍՀ-ի սահմաններից սուրս :

Բացի ներկայացուցչություններից Մոսկվայում և Լենին-դրադում, Հայկինոն ունեցել է 2 բաժանմունք՝ Անդրկովկաս-յան (Թիֆլիսում) և Պարսկաստանում :

Անդրկովկասի բաժանմունքը զլխավսրադես սրսզվում է Հայկինոյի սեփականություն կադմոդ նկարների վարձա-կալությունը և հետսդնում և սուտ առևտրական նսրստակ-ներ :

Ինչ վերաբերում է Պարսկաստանին, այստեղ խոշոր զժվարությունները հաղթանակելով, Հայկինոն բացել է կինո-թատրոններ՝ Թեհրան, Թավրիզ, Ռեստ, Ննդելի, Ղադ-վին, Համադան և Սպահան քաղաքներում, ուր ցուցադրում են մեժ մասամբ Հայկինոյի նկարները :

Նախ քան հետագա հնարավորություններին անցնելը, անհրաժեստ ենք համարում մի քանի խոսքով կանգ առնել այն զժվարությունների վրա, վսրոնք կանդնած են յեղել Հայկինոյի առաջ և մասամբ չարունակում են մնալ սրծու-նեյություն սացիանալ ծավալման արդևյատիթ հանդամանք-ներ :

Այլ խոշընդոսները հանդում են նախ և առաջ նյութա-կան զժվարությունների :

Կինո-արդյունաբերությունը հառաջադիմում և հսկա-յական քայլերով և այդ կատարվում է բացառապես ի հաշիվ տեխնիկայի կատարելագործման : Իսկ այս վերջինս սահան-

ջում և զրաժական խոչոր միջոցներ: Մինչ ամերիկյան կինո-արդյունաբերությունը զրազեցնում և միլիարդներ, Հայկինոյի հիմնադրամը հասնում և միայն 84-400 ուսուրու: Առաջին ոժանդակությունը պիտի հասցնվի Հայկինոյին պետության կողմից՝ ամելացնելու հիմնադրամը գոնե մինչև 300-000 ուսուրու: Սրա հետ միասին պիտի հիշատակել նաև չրջանառության կապիտալի վերին աստիճանի չնչին չափերը: 380-000 ուսուրի ակալով ունենալով, պարզ և, վոր Հայկինոն չի կարող բավարարվել լսկ-6-565 ուսուր չրջանառության կապիտալով: Անհրաժեշտ և ամելացնել չրջանառության միջոցները և վարկապարտմը՝ համապատասխան չափով:

Նյութական ոժանդակության հարցում խոչոր անելիք ունի նաև մեր հասարակայնությունը:

Մեր խոսքը վերաբերում և «Սորհրդային կինոյի բարեկամների բնկերությանը», վորի կազմակերպումը և գործունեյության հաջողությունն ամբողջովին կախված և աշխատավորական մասսաների գիտակցությունից և յետանդից, վորը նրանք պետք և ցուցահանեն կինոյի մասսայականացման խնդրում:

Նյութական այս խոչընդոտները վատ կերպով են անդրադառնում նաև մեր կինո-արդյունաբերության տեխնիկայի վրա: Քիչ թե շատ տանելի, մինիմալ տեխնիկա չունի Հայկինոն. յարտադրիայի հարմարություններ, ապագա-լատուրա, լուսավորություն (վոր բացակայում և բառիս լայն իմաստով) — այս բոլորը կարիք ունի կատարելագործման և այդ հնարավոր և միայն նյութական համապատասխան ուսուրաներ ունենալու գեպում:

Սոցընդոտների թվին պետք և դասել նաև կինո-աշխատողների կազրի և սցենարիաների բացակայությունը: Հայկինոն ատրալված և արտադրական աշխատանքների հետ միա-

սին զբաղվել նաև վորակավորյալ կինո-աշխատողների պոտ-րաստման գործով, մի հանգամանք, վոր բացասական ազդեցություն և թողնում մեր արտադրողականության վրա: Բացի այս ձևով տարվող աշխատանքներից, Հայկինոն մտահոգված և նաև կինո-ստուդիայի բացման, Մոսկվա և այլ քաղաքներ յերիտասարդ ուժերի գործուղման հարցերով, վորտնր անշուշտ մի տարվա խնդիր չեն և վորտնք սակայն, ճիշտ հանապարհ են կինո ասպարեզում կարմիր կինո-մասնագետներ պատրաստելու տեսակետից:

Ինչ վերաբերում և կինո-սցենարիաների սովին, վոր զգացվում և մեղանում, սա պիտի բացատրել քնդհանրապես ժամանակակից զրականության աղքատությամը և կինո-սցենարիաների տեխնիկային անտեղյակությամը: Այս ասպարեզում Հայկինոն մեծ ակնկալություններ ունի մեր յերիտասարդ զրողներից և այն կարծիքի յե, վոր սցենարիստների խմբակի կազմակերպումը Հայկինոյին կից պետք և այսորվա հարց վարձել:

Յեվ այսպես դեռ կարելի յեր չարունակել մեր աշխատանքների ասպարեզում գոյություն ունեցող խոչընդոտների թվարկությունը, սակայն բավականանաք զլլսավորներով և անցնենք մոտապա զարգացման հեռանկարներին:

Հայաստանը կինո-արդյունաբերական զարգացման համար ունի մի չարք որչեկտիվ տվյալներ: Դրանց թվին և պատկանում նախ և առաջ մեր յերկրի առատ արեը, վոր հնարավորություն և տալիս տարվա 9—10 ամիսը բացողյա նկարումներ կատարել: Ապա պիտի հիշատակել հարուստ և բազմապիսի բնությունը. ալստեղ կարելի յե հանդիպել բոլոր կլիմաներին՝ սկսած ձյունապատ յետներից և կանաչավուն սարալանջերից մինչև ծաղկաթիթիթ հովիտներն ու ամալի անուպատները: Վերջապես նպատավոր պալմանների չարքում պիտի հիշատակել նաև աղբարեակության բազմա-

պիտուեթյունն իր ուրույն կենցաղով և սովորութիւններով :
Կանգնած լինելով դարավոր նիրհից զարթնող Արեւելքի
շեմքին, Հայկինոն կոչում ունի այդ զարթնքի ահագնագր
հնչեցնելու և Արեւելքի շահագործվող ժողովուրդների հեղա-
փոխական-ազատագրական շարժումներն հրահրելու : Իր այս
փերին աստիճանի կարևոր և բարձր նպատակն իրագործելու
համար, Հայկինոն սկսել և շատ փոքրից, ծավալում և իր
գործունէութիւնը մեծ դժվարութիւններ հաղթանակելով՝
սակաւն, ամուր կանգնած և ճիշտ ճանապարհի վրա :

Ունենալով շատ փոքր արտադրանք, Հայկինոն արդէն
ստեղծել և իր բարձր «մարկան» և այս սեպտեմբ, ինչպես այդ
մասին, վիճելով և իՍՏՄ-ի բովանդակ մամուլին՝ առաջնա-
կարգ տեղ և բռնել մյուս արդյունաբերական ձեռնարկու-
թիւնները շարքում :

Մեր բռնած ուղին մեր անցյալի սոցիալական պայքարի
(գրական վերամշակումներ) և ներկայիս սոցիալիզմի կա-
ռուցման ճանապարհն և :

Պետական հասարակական օրգանները և լայն աշխատա-
վորական մասսաները յետանդուն ոժանդակութեան և մաս-
նակցութեան միջոցով, Հայկինոն իրօք վոր կը կարողանա կի-
նոն սոցիալիզմի կառուցման գործում այնքան անհրաժեշտ
կուրտուրական հեղափոխութեան հզորագույն գեներից մե-
կը դարձնել :

Համեառ ձեռով սկսել և Հայկինոն իր գործունէութիւն-
նր, խոշոր դժվարութիւններ և հաղթանակել, շատերը դեռ
նրա առաջն են, սակայն նրա նպատակները բարձր են և
անհրաժեշտութիւնը անկասկած :

«Գեղարվեստի բոլոր ձեւերի մեջ ամենատեսրաժեշտը մեզ
համար կինոն և» — ասել է ընկ. Լենինը : Մեծ ուսուցչի այս
մեծ պատգամի տակ՝ առաջ գեպի կինոյի բարգաւաճումն ու
մասնաշաղկապումը :

ԿԻՆՈ—ԲԵՎԵՌ

I

Յեթե տարրական համեստութիւնը մեզ հարկադրում և
ձեռնպահ մնալ ամերիկյան կինո-արդյունաբերութիւնը մե-
րին հետ, նրա ներկա դրութեամբ ուղղակի համեմատե-
լուց, սույա վոչինչ չի կարող մեզ արդելը հանդիսանալ հա-
մարձակ ու համոզված կերպով, առանց քաջվելու և համե-
տութիւն անելու խոսել նրա մոտադա հեռանկարների մա-
սին :

Իհարկե, ամերիկյան կինո-բեռու թափի առաջ այս աշ-
խարհում գոյութիւն ունեցող բոլոր յերկրների կինո-փո-
ձերը կը նսեմանան :

Իհարկե, բոլոր յերկրները միասին դժվար թե ի վիճակի
լինեն կինո-արդյունաբերութեանը Յ միլիարդ ու հատկա-
նելու, ինչպես այդ արեց Ամերիկան, և դժվար թե այժմ ու
ամեն որ մենք չենք յերազում հարցուր անդամ ավելի պա-
կաս դումարի մասին...

Սակայն եյականն այս չե :

Մենք արդէն ականատես ենք յեղել մեծ վրուդումների...
միապետութիւնների, դեմոկրատական հանրապետութիւն-
ների, բանկային թաղավորների, մի ամբողջ շարք Սոխ-
նեաների և կինո-տերերի սնանկացման : Չե՞ վոր Յեվրոպայի
և նրա կողմից դադութեամբ արտաշէվրոպական յերկրների
կինո-հեղեմոն Ֆրանսիական «Pathe freres» Ֆիրման,
վորը գեռեա 1914 թվին ուրական 150 հազար մետր թեթեո-
յիկ ու սանտիմենտայ մակույատուրա յեր արտադրում, ա-

վա՛ղ, ի՞նչ համբավը կորցրեց փերջերս միայն, Վերդենի հե-
րոսական անկման որերին:

Գալլիական աքաղաղի ծիծաղելի մարկան նսեմացալ, ի՞նչ
համբավը կորցրեց չ աքաղաղը փետրահան յեղալ, ինքը Ֆր-
րանսիան ի՞նչ եկրանի վրա 80 տոկոսով ներմուծված ֆիլմա-
ներ և դիտում: Չե՞ վոր ամեն տեղ քիթը խոթող, սովորական
ու բանալ, սիրտ խառնելու չափ միտրինակ ու տաղտուկ,
Յեվրոպայի եկրանի այսորվա տեր ու տնորեն Գարրի Պիլը և
ի՞նչ արբանյակներն այնքան սքանչելի կերպով ներդաշնակում
են այսորվա Փարիզի մտքերի վրա իշխող, խոսքի բուլվարա-
լին վարպետ և յերկու սանտիմանոց թերթերի հոյակապ
ֆելյետոնիստ Պիլեր Բենուային:

Փոխարտոտով տարված Յեվրոպան դիտում և Գարրի Պի-
լին և ընդմիջումները ժամանակ հարյուրերորդ անգամ կար-
գում Անգլիային առողջ Ֆրանսիական վառահեղ պատրիստի
չուչանապույն յերկինքների, չուչանապույն մատախուղի,
չուչանապույն կրքի և չուչանապույն ցոփության մասին:
Նույնիսկ Ֆերբենկսը չի փրկի ամերիկյան ֆիլմի անիլեա-
կանությունը, և այդ ֆիլմը կմեռնի շատ ավելի առաջ, քան
կմեռնի եկրանի համար «չքնադեղ Մերին», քան կնսեմա-
նա Գրիֆֆիտի, Լյուրիչի և եկրանի ու առելյեի այլ աստղե-
րի ու համաստեղությունների տաղանդը:

Գերմանիան առաջինը փորձեց առանց ներմուծելի ֆիլ-
մի կառավարել և բանից դուրս յեկալ, վոր յերկիրը պատ-
շաճ կերպով կինոֆիացիայի յենթարկելու գեղաբուժ հնարա-
յոր և արտադրությունը հիմնել սեփական չուկայի վրա:
Յեվ չենց այս հոգի վրա յե, վոր տաղանցյալ Ուֆա, Դեկա-
Բիսկուպ և այլ հսկաները:

Մի շարք, և առաջին հերթին անսեռական կարգի նկա-
ռառումներ մեզ (ԽՍՀՄ) հարկադրեցին նույնպես հրաժար-

վել ֆիլմեր ներմուծելուց, կամ համենայն դեպս այդ ներ-
մուծումը հասցնել աննշան միևնույն:

Մեր եկրանն անկասկած մի քիչ կը սովածանա, հին նկար-
ներով մեր «զահյան կտանի», սակայն, ամեն կասկածից
դուրս և, վոր նա կվերականգնի, կվերածնվի, դեն չարտելով
ի՞նչ ոտարեկրյա, ալյանդակության չափ գոհհիլ տրտախ
սեփական խորհրդային արտադրության հաշվին:

Ամենակարևոր արվեստը, հնարավոր և, վոր մեզ հա-
մար ևս յեկամտի հրաշալի աղբյուր կդառնա:

Այս կլինի, և կլինի վոչ այնքան ուշ:

II.

Խղճուկ գրոշներով սկսեց ի՞նչ գործը Հայկլենոն: Հարկա-
վա՛ր եր արդյոք սկսել այդ գործը, հարկավո՞ր եր արդյոք
կարտոնե սրով պայքարի դուրս դալ «Ունիվերսալ Սիտի»
«Սատակեն» և այլ բաստիոնների դեմ...

Սակայն չե՞ վոր Արեմուտքի դեմ մեր կողմից մղվող կի-
նոպայքարի ամբողջ պատմությունը վոչ այլ ինչ և, յեթե
վոչ համառ պարտիզանական կռիվ, հարձակումներ, պար-
սություններ և հաղթանակներ:

Ֆե Բենեսը գլուխ խոնարհեց «Պատյոմկին Զրահանավի»
առաջ և վորոշեց մեզնից բան սովորել:

Ի՞նչ «Բազդադի դողի» և «Ռուրին Գուդի» վրա միլիոններ
ծախսած այդ վարպետը յեկել և բան սովորելու նրանցից,
վորոնք չեն համարձակվում մի քանի տասնյակ հազարից ա-
վելի ծախսել մի նկարի վրա:

Յեվ զժվար թե միլիոններ նստած շատ ֆիլմեր այնպիսի
զովասանքի արժանացած լինեն, վորպիսի զովասանքի ար-
ժանացալ գրոշներ նստած «Նամուսը»:

«Նամուսն» սքանչելի մի Փիլմ է, Վորի մեջ Արեւելքը պատկերանում է իր ներկա տեսքով:

Կյանքը, տիպերն ու կենցաղը արված են գունեղ և առանց վորեւե Փայլաֆիկացիայի: «Նամուսը» գիտելով մենք ահազին բավականություն ստացանք:

Թյուրքական գլխավոր գետպան՝ ՍՈՒԼԵՅՄԱՆ ԲԵՅ
Դեսպանության 1-ին քարտուղար՝ ԲԵԴԻ-ԲԵՅ

«Ի՛նչ հսկայական տարբերություն կա հնի և նորի միջև: «Նամուսը» հմայում է իր թարմությամբ, գունեղությամբ և ճշտությամբ: Լավ կլինեիր այս Փիլմը ցուցադրել մեզ մոտ, ձափոնիայում»:

Ճափոնական գետպան՝ ՏԱՆԱԿԻ
Անձնական քարտուղար՝ ՄԻՍԱՆԱԿԱ

Սպասեցեք, մենք այդ բավականությունը ձեզ կպատճառենք և կցուցադրենք մեզ վրա միայն ձափոնիայում. ապա կայն հաղիվ թե մեր ճշմարտությունը, թարմությունն ու գունեղությունը միշտ ընդունելի լինի ձեզանում, ձեր ներկա բարձրի պայմաններում:

«Պատյոմկին Չրահանավը» Գերմանիայում արդեւելու պատմությունը գեւ բազմիցս կը կրկնվի այլ նկարների հետ: Բայց մի՞թե «Պատյոմկին Չրահանավը» ճշմարիտ, թարմ ու գունեղ չէր:

«Յուժանիտեն», ամերիկյան թղթակից Միլլեր և մի շարք այլ ակնավոր անձնավորությունների պատշաճ գնահատական են տալիս մեր նկարին և միանգամայն տեղին գովարանում այդ վրձն-սովորական նկարի ուժիւնը: Ա. Հ. Բեկ-Նազարյանին: Սակայն ինքը, հարգելի ուժիւնը, իհարկէ, չատ լավ և գիտակցում, վոր իր հաջողությամբ նա պարտական է...

ՇԱՀՈՒԲԱՏՅԱՆ-ՏԱՏԻԵՎԱՆ ՍՈՒՍԱՆՆԱՅԻ—ԴԵՐՈՒՄ (ԵՆԱՍՈՒՄ)

Ուժ :

Ի հարկե , վոչ թե իր տրամադրութեան տակ զբաւ-
մական ուսուցանելին , առեւելքին և նյութական այլ հարմա-
րութեաններին , այլ բարոյական ու իղեական բնույթ կրող
և հաշվառման չենթարկւող պայմաններին մի ամբողջ կոմբի-
նէի , պայմաններ , վորոնց չես հանդիպի վոչ խորհրդա-
յին հողի վրա : Ըստ յերևույթին մի բան կա , վոր լիովին
փոխհաստատում և ամերիկյան միլիարդները :

Այլ արթնացող մասնայի , դարերի ճնշման դեմ ուղղված
բողոքի հին կենցաղի ավերման , նեխածութեան ու հնամուր-
թեան դեմ ուղղված ընդվզումի վողին և . . .

«Նամուսի» մեջ դասակարգային պայքար չկա , «Նա-
մուս»-ի մեջ կարծեք թե չկան և վառ դուրսերով արտահայտ-
ված սոցիալական մոմենտներ . . . աղա այն ինչն և , վոր նրան
«միանգամայն նոր և որիդինալ» (Միլլս) և դարձնում :

Մի՞թե Արեւմուտքը մերթ ընդ մերթ իրենց իղեայով
«Նամուսի» նման նկարներ չեն դնում , մի՞թե այնտեղ չեն բո-
լորում անարդարութեան դեմ : Այդպիսի նկարներ , իհարկե ,
լինում են : Լինում են և բողոքներ : Բայց այդ բողոքը խեղ-
ւոված և , անկեղծ չե , սրտի խորքից չի բղխում , կարված և
սպիտակ թելերով . . .

Իսկ «Նամուսի» մեջ , վորքան եւ պարզ և նրա կառույց-
վածքը և բեմադրումը , տեսնում ես , վոր բեմադրողը զեկա-
վարվել և մի զգացումով , նողկանք տածելով զեպի հինը :

Մենք գեւ ևս չենք ավարտել «Չարե» հերթական նկարը ,
սակայն մենք հաստատ դիտենք , վոր քրդական կյանքից վեր-
ջրած այս նկարը վոչնչով չպիտի նմանվի Ամերիկայի և
Ֆեվրուպայի այն նկարներից և վոչ մեկին , վորոնք տալիս են
նրանց կողմից քաղաքակրթւող ժողովուրդների կյանքը :

Այս նկարի մեջ ամեն ինչ թարմ և լինելու , նոր և որիդի-
նալ , վորովհետեւ նրա մեջ առաջին անգամն և պատկերաց-

վում քուրդ հովիվի անպաճույճ ու անազուրույն կյանքը և նրան ճնշող բեզի, պրիստավի, նահանգապետի և արզեն մոռացութեան գիրկը նետված անցյալի վուլջ նվիրապետութեան ֆիդիոնոմիան:

IV.

Յերրորդ նկարին մենք դեռևս չենք ձևոնարկել: Սակայն յեթե մենք ցանկանում ենք շարունակել Հայկինոյի արտագրական գործունեությունը, յեթե մենք ի նկատի ունենալով, վոր ապագայում խորհրդային կինո-արդյունաբերությունը պետք է սինդիկատացնենք և կինո-կապիտալները պետք է կենտրոնացնենք, չենք ուզում նրան թողնել տնայնազործի խղճով գրութեան մեջ, ապա մենք այժմ արդեն պետք է հոգ տանենք նրա հետագա բարգավաճման յերկու կարևոր պայմանների մասին:

Յեւ իրոր. կամ պետք է մենք ասենք, վոր այդ բոլոր մեր ուժերից վեր է և չարժե իզուր տեղը տնայնագործությունը պահպանել:

Կամ մենք պետք է միջոցներ փնտռենք Հայկինոն անընդհատ արտադրութեան փոքրիչատե տանելի պայմաններով ապահովել:

Չի կարելի իհարկե կարծել, վոր՝ կարելի չէ բեղմնավոր ու շահավետ աշխատանք կատարել, առանց անհրաժեշտ ապարատների, սարքավորված առեւիյեյի և այլ պարագաների, ունենալով (կամ նույնիսկ չունենալով) մի քանի հազար ուրբի:

Յեւ այսպես, առաջին պայմանը—միջոցներ ունենալն է. յերկրորդը՝ այդ գործի շուրջը հասարակական ուժերից վորոշ ակտիվ սեղծելն է, այնպիսի ուժերից, վորոնք կինոն իսկապես մեծ արվեստ են համարում և նոր աշխարհի, նոր կենցաղի ու նոր կուլտուրայի համար մարտնչելու գենը:

Ինչ նկար պիտի նկարենք մենք յերրորդ կամ չորրորդ հերթին:

Իհարկե, վարչությունը կարող է լուծել այս հարցը:

Սակայն ավելի ճիշտ չէ՞ր լինի, յեթե այս հարցի վորոշմանը մասնակցեն խորհրդային հասարակության լայն շրջանները, արհմիությունները, գրականագետները, արտիստները և այլն:

Ոոսքն այն մասին չէ, թե կոնկրետ կերպով ինչ թեմա, ինչ սյուժետ, ինչ ֆարույա վերցնել—այս յերկրորդական ու հասարակ հարց է:

Ոոսքն այն մասին է, թե ինչիւրեքի վորպիսի շրջան չորափենք, այն նկատառումով, վոր նա լինի արժեքավոր ու գեղարվեստական, և կոմերցիայի տեսակետից՝ շահավետ:

Կարծեք թե այն տպավորությունն է ստացվում, վոր տուրք է տրվում «և աստծուն, և մամոնային»—սակայն այս այսպես չէ:

Վորքան ել սգտակար լինի վորեւե գիտական թեմա, չենք կարող այժմ այն գնել, յեթե հույս չունենք, վոր կարող ենք նրա ծախսը հանել և վորոշ կուտակում սեղծել մեր արտագրական գործունեությունը շարունակելու համար:

Նկարը վերցնենք հայկական կյանքից թե դրանով մեզ շահմանափակենք: Վերցնենք արդյոք հեղափոխական թեմա, և յեթե այո, ապա ինչ տիպի՝ հերոսապատում, պատմական դյուցազներգություն, ժամանակակից սատիրա, կոմեդիա թե՞ դրամա:

Վերցնել և մշակութեան յենթարկել «Անուշ»-ի, «Պեյպո»-ի նման գրական աշխատությունները թե՞ նրանք կարող են սպասել կամ հարկավոր չեն:

Առաջադրել՝ արդյոք այժմյան մեր շինարարութեան մոմենտները թե յերիտասարդութեան համար վերարտադրել:

անցյալի ճնշումների և մեր գասակարգային թշնամիների
դեմ մղված պայքարի պատկերները:

Այսպիսի բազմաթիվ հարցեր կան, վորոնց լուծումը
մարդկանց նեղ շրջանի գործ չէ:

Մեծ գոհունակությամբ ենք մատնանշում, վոր մեր
թերթն անկետայի յե ձեռնարկում այնպիսի մարդկանց չըր-
ջանում, ովքեր մոտ են կանգնած գեղարվեստի, դրականու-
թյան, և մեր գործունեություն կույտութեան ու իդեոլո-
գիական ֆրոնտի հարցերին:

Հայկինոյի վարչությունն իր հերթին մտադիր է մի
շարք զրույցների ու ժողովների միջոցով պարզել մասսաների
կարծիքը: Այս բոլորը միասին, մեզ թվում է, կապահովի
Հայկինոյի հետագա գործունեություն ճիշտ իդեոլոգիական
րնթացքը, և հավանաբար, թեւավորելով այդ նոր կազ-
մակերպության աշխատակիցներին, նրանց կմղի դեպի
նոր հաղթանակներ, նոր հաջողություններ և խթան կը-
հանդիսանա՝ նվաճելու վոչ միայն ճափոնական Վե ամե-
րիկական սրտերը, այլ և մեր Միության բանվորագյու-
ղացիական մասսաների համակրանքը:

Մեր նպատակն էլ հենց այս է:

Պ. ՖՈԼՅԱՆ

ՅԵԹԵ ԴՈՒ ԽՈՐՅՐԴԱՅԻՆ ԿԻՆՈՅԻ ԲԱՐԵ- ԿԱՄՆ ԵՍ, ԱՆՑԻՐ ԽՈՐԿԻԲԻ ՇԱՐՔԵՐԸ

ԿԻՆՈՅԻԿԱՅԻԱՅԻ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

Ամեն ոք Հայկինոն ստանում է զանազան անձերից
տասնյակ և հարյուրավոր դիմումներ՝ իրենց կինոյում աշ-
խատանք տալու համար: Դրանք գործազուրկների դիմում-
ներ չեն, վորոնք ծառայություն են փնտրում: Այդ հայտա-
բարությունները չեն կրում այն բնույթը, վորը լինում է
գործազուրկների դիմումների մեջ. դրամը նրանց համար
յերկրորդական տեղ է գրավում: Այդ դիմումների հեղինակ-
ները կինո սիրողներն են, և նրանց հետաքրքրում է գործը:
վորպես այդպիսիք, նրանցից չատերն առույթա կյանքում
ավելի ապահովված են, քան յեթե նրանք աշխատեն կինո-
յում: Իրենց դիմումների մեջ բոլորը մատնանշում են իրենց
անշահադիտական ցանկությունները կինո-արտադրությունը
ոգտակար լինելու: Նրանք չիմանալով կինո աշխատանքնե-
րին մասնակցելու այլ հնարավորությունների մասին, իրե-
րում են տալ իրենց դերեր, կամ հնարավորություն նկար-
ներում մասնակցելու: Սակայն Հայկինոն սահմանափակված
լինելով իր արտադրական հնարավորություններով, չի կո-
րոյ բավարարել բոլոր ցանկացողների այդ պահանջները:

Բոլորին մասնակից դարձնել նկարներում չի կարելի,
ինչպես և չի կարելի անուշադրության մատնել նրանց ցան-
կությունները: Անհրաժեշտ է մոտ պահել մեր յերիտասարդ
արտադրության համար այդ կարևոր տարրերը: Բացի դրա-

նից, անհրաժեշտ է նրանց աշխատանքը դնել վորոշ հունի մեջ։ Պետք է մատնանշել, վոր բացի զուտ արտադրական խնդիրներից, հայկինոյի առաջ գրված են այլ բնույթի բազմաթիվ խնդիրներ՝ կուլտուրական կինոյի ստեղծումը, հիմնական բջիջների կազմակերպումը, չրջիկ կինոների ցանցի տարածումը և քաղաքի, գյուղի ու բանակի և այլն կինոֆիկացիայի բազմաթիվ խնդիրներ։ Այդ բոլոր աշխատանքների համար կարելի չէ և անհրաժեշտ է ուղտադործել վորպես նախաձեռնողներ և կազմակերպիչներ այն յերիտասարդ ուժերը, վորոնք ուժեղացնում են մեզ իրենց բազմաթիվ դիմումներով։

Ինչ կազմակերպչական ձև պետք է ընդունեն այդ բոլոր աշխատանքները։ Այդ ձևը արդեն գոյություն ունի և մեծ հաջողությամբ կիրառվում է ԽՍՀՄ-ի սահմաններում։ Դա խորհրդային կինո բարեկամների ընկերությունն է—«Խորհրդի» (О.Д.С.К.):

«Խորհրդի»-ի նպատակների և նրան առաջադրված խնդիրների մասին ընթերցողներին պարզ գաղափար տալու համար, բերում ենք «Խորհրդի»-ի կանոնադրությունից հետևյալ բազմաթիվը։—

1. «Խորհրդի»-ը նպատակ ունի միացնել աշխատավորությունը մի կազմակերպության մեջ, վորն ունի հետևյալ նպատակը։—

ա) Ամեն կերպ աջակցել խորհրդային կինոյի շինարարությանը, վորպես մասսաների լուսավորության, կոմունիզմի և խորհրդային շինարարության գաղափարների պրոպագանդայի գեներ։

բ) Պայքարել կինո արտադրության մեջ բուրժուական և մանր բուրժուական իդեոլոգիայի ակնհայտ կոմքոգարկված ձևով ներս սողոսկելու դեմ։

գ) Մտեցնել կինոն բանվորական և գյուղացիական մասսաներին։

2. Այդ նպատակների իրականացման համար «Խորհրդի»-ն առաջադրում է իրեն հետևյալ գործնական խնդիրները։—

ա) Ծանոթացնել աշխատավորական մասսաներին կինոյի դերի ու նշանակության և նրա առաջ գրված խնդիրներին Խորհրդային Միության մեջ՝ ղեկուցումներ, դասախոսություններ, ցուցահանդեսներ ու համագումարներ կազմակերպելու և կինո-գրականություն, պրակտիկներ և այլն տարածելու միջոցով։

բ) Ծանոթացնել մասսաներին կինո-տեսիկայի, կինո-արտադրության և խորհրդային կինո-շինարարության հետ, նույնպես և ուսումնասիրել մասսաների վերաբերմունքը (ֆիլմայի քննադատական վերլուծումը գյուղում, ֆաբրիկաներում, գործարաններում, և կարմիր բանակայինների մեջ)։

գ) Կինո-արդյունաբերության զարգացման ակտիվ մասնակցությունը։

դ) Աջակցել մշտական և չրջիկ կինոների ցանցի տարածման՝ բանվորների և գյուղացիական մասսաների, դպրոցների և կարմիր բանակի ու զորամասերի համար։

ե) Աջակցել կինոյին վերաբերվող բոլոր գիտական վորոնումներին։

զ) Աջակցել գիտական և կրթական կենսամատուցրաֆի ստեղծմանը։

3. «Խորհրդի»-ն ուղտվում է հետևյալ իրավունքներով։—

ա) Կազմակերպել խորհրդային կինեմատուգրաֆիային նվիրված դասախոսություններ, նկարների ցուցադրում, ցուցահանդեսներ և համագումարներ, նույնպես և կազմակերպել ժողովներ՝ ցուցադրված նկարների կոլլեկտիվ-քննադատական մշակման նպատակով։

բ) Հրատարակել կինո-խնդիրների վերաբերյալ բոլոր տեսակի դրականութուններ :

դ) Կազմակերպել մրցանակներ, ինչպես ԽՍՀՄ-ի պալմաններին համապատասխանող կինո-տեխնիքական բարելավումների, կոնստրուկցիաների մշակման, նույնպես և կինո-սցենարիաների համար :

Այսպիսով նրանք, ովքեր ցանկանում են ոգտակար լինել խորհրդային կինոյին, պետք է անդամագրվեն «Սորկիր»-ին : Կազմակերպեք ամենուրեք «Սորկիր»-ի բջիջներ :

Ոժանդակեք խորհրդային կինոյի բարեկամներին կազմակերպվել բնկերության մեջ :

Միահամուռ ուժերով պայքարենք բուրժուական ֆիլմերի դեմ :

Ա. ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Հ. ԽԱԶԱՆՑԱՆԸ — ԲԱԴԱՆԻ ԴԵՐՈՒՄ («ՆԱՄՈՒՍ»)

ԻՆՉՈՒՄՆ Ե «ՆԱՄՈՒՍ»-Ի ՀԱՉՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կինո-չուկայում մեր ձեռք բերած նվաճումները քննելով, և ընդգծելով այն շտեմոված հաջողությունը, վորին արժանացել ե մեր առաջին նկարը—«Նամուս»-ը, պետք ե մի հարց պարզենք՝ ինչո՞ւմն ե «Նամուս»-ի հաջողությունը:

Մեր անդրանիկի հաղթական յերթն ապացուցեց, վոր ժամանակ ե վերջնականապես հրաժարվել այն տրագիցիոն մեղանական հայացքներից «խլյուզիոնի» նկատմամբ, ըստ վորի վերջինս լուի ուրախ ժամանցի, ազատ ժամանակը լեցնելու և՛ զվարճալիքի վայր ե, այլ ակնհայտի կերպով համոզվել, վոր անթույլատրելի յե ստեղծել անպաշտպար, ապուլիտիկ, արդիականությանը չհամապատասխանող նկարներ:

«Նամուս»-ը իսկական հեղափոխական ֆիլմ ե, պրոլետարական իդեոլոգիայով չադադված: Հեղափոխությունն արտահայտվում ե վոչ միայն ակտիվ ընդհարումների, մասնաձայնի ագրեսիվ ձգտումների մեջ, այլ և նրանում, վոր անցյալն արտացոլվում ե հեղափոխական իրականության մեջ սալբող ժամանակակից մարդու պրիլմայի միջոցով, վորը յուսավորում ե անցյալի փոստերը այսօրվա մարդու տեսակետից, և՛ այդ կողմից «Նամուս»-ը ցույց ե տալիս 60-ական թվականների կենցաղն ու տրագիցիաները՝ վոչ թե ազդադրական, այլ ցույց տվողի զեպի ցույց տրվողն ունեցած վերաբերմունքի տեսակետով: Այստեղ ձեն այն զերն ե կատա-

բում, վոր դետալները դումարվելով մի ընդհանուր հարմո- նիայի մեջ չեն բացատրվում յոկ վորպես նկար (սինթետիկ մոնտաժի սկզբունք) :

Մեկնարանության այդ մեթոդը թելադրեց ինձ ցույց տալ կենցաղը յերգիծանքի տեսակետով, այսինքն, այն զգա- ցումները, վոր առաջ են գալիս մեր մեջ այս կամ այն տրա- դիցիայի դրգմամբ : Մի եպիդոդ—զպրոց և ուսուցիչ. տեսա- բանը կարելի չե ցույց տալ հանդիսականին և ասել, վոր դա- սավանդման այդ մեթոդը ճիշտ է : Դա կլինի վոչ թե հեղա- փոխական իրականության ժամանակակից մարդու հայացք, այլ 60-ական թվականների քաղքենու տեսակետ :

«Նամուս»-ը մի բոլորք է հին ֆանատիկ և ճնշված Հայաստանի դեմ» : «Կիկո Բերք» Գեյստ

Ինչ գիտե հանդիսականն Արեւելքի մասին : Ռաջա, ողա- լիակա, Զելիմ-խան, զալյան, չադրա, մուսկուս և զաֆ- բան—ասա Արեւելքը :

Շուկայի հետաքրքրությունը դեպի իսկական անպա- ճույճ, իրական, աղքատ Արեւելքը—ասագին էր և չադրայի զաղտնիքը բոլորին հուզում էր և հետաքրքրում :

«Նամուս»-ի մեջ կյանքը ցույց է տրված մոայլ ունալիդ- մի պլանով, այնտեղ չկան աղքատների խրախճանքներ, նա- րիտի արբեցում, այլ կա մարդկային պայքար... Իսկ վոր- քան վորձեր յեղան պոկել արեւելյան կնոջ յերեսից չադրան և ցույց տալ նրան իր անպաճույճ, դուրջ առօրյայի և այդ սոցիալական ակտուալ մոմենտը «Նամուս»-ի մեջ խիստ ընդ- գծված է :

Անկամ, պատսիվ, ամեն ինչին դիմացույց հայ աղջիկը, վորին շատ անկեղծորեն մարմնացրել է Շահուբաթյանը, քնքույշ Սուսանի պատկերը, դրսևորում է վոչ թե Սուսանի, այլ հայուհու կերպարանքը :

Արեւելյան կնոջ դրսևթյունը ցուցահանված է ճշգրիտ գծերով—ասա հաջողության յերկրորդ պատճառը :

Յերրորդ պատճառը—Շիրվանզադեյի վեպի ուժիսյո- բական մեկնարանությունն է :

«Նամուս»-ը սոցիալապես ակտուալ է վոչ միայն իր սյուժետով, այլ և ուժիսյորի մոտեցման պատճա- րով : ԽԵՐՍՈՆՍԿԻՅ . «Կինո-ֆրոնտ»

Զորրորդ պատճառը՝ նկարի ազդեցիկ լինելն է.—

«Դեռ մնացել են վայրեր, ուր թաղավորում է հինը : «Նամուս» ֆիլմը հինը խորագանող ազդու միջոցնե- րից մեկն է» : «Նաչա գազետուս» . ԿՈՒԴԻՐԻՆ

Սորհրդային վո՞րքան ֆիլմաներ ուղեցին բանալ չադ- բայի գաղտնիքը, բայց հետևանքը յեղավ—կեղծ պաթոս և հարեմներ :

«Նամուս»-ը նորից բարձրացրեց չադրայի մի ծայրը և նրանից թարմության հոտ է բուրում :

ԽԵՐՍՈՆՍԿԻՅ

Հինդերորդ պատճառն է—նկարի գեղարվեստական ձե- վավորումը և առանձին կտորների իմպրեսսիոնիստական խաղը : Բնույթագրի դրսևթյունով վորեւե մեկ դժով, վոր բնորոշում է այս կամ այն տիպը, ավելի ուժեղ ազդեցու- թյուն ունի, քան թե նատուրալիզացիայի յենթարկված ընդ- հանուր պլանը :

Կտորների կարճատև խաղը՝ սոցիալական գաղափարը դուրս բերելու, տիպաբեր ցուցադրելու մոտեցման այդ տե- սակ մեթոդը, ուժեղացնում է նկարը, ապավորում է ազգա- դրական նյութը :

Նրա մեջ կենցաղական մոմենտը ձուլվում է սյուսեյի հետ և զեղարվեստական այդ ձևավորման մեջ է հաջողության հինգերորդ պատճառը:

«Նամուս»-ը ցույց տվեց արևելյան կենցաղը յերդիծանքով, քմծիծաղով, դառնությամբ և կարեկցությամբ: Ռուստամի հարսանիքը հիշեցնում է Չեխովի հարսանիքը:

ԽՆԲՐՍՈՆՍԿԻՅ

Գեղարվեստական ստեղծագործությունը Մոսկվան դատում է նրա մեջ պարունակվող գաղափարների և զեղարվեստական ձևավորման տեսակետից, վերի հեռանկարով «Նամուս»-ը ստացել է ամբողջ Միություն մեջ ընդհանուր ճանաչում:

ՀԱՄՈՒ ԲԵԿ-ՆԱԶԱՐՅԱՆ

« Զ Ա Ր Ե »

(Արտադրություն Հայկիմո Ակց. Ընկ.)

Ինչպես յուրաքանչյուր արվեստ, նույնպես և յուրաքանչյուր Փիլմ արեմտյան Յեվրոպայի և Ամերիկայի հըղ-
փացած բուրժուայի համար արժեքավոր է այն չափով, վոր
այն խոխտում է նրա քիմքը, ինչ չափով նրան «եստիտիքա-
կան» բավականություն է պատճառում, սակայն մասսան,
մանավանդ պրոլետարական մասսան, յուրաքանչյուր ստեղ-
ծագործություն չափում է այն չափով, ինչ չափով վոր նա
կարողանում է ներգործություն ունենալ իր վրա, կարողա-
նում է հարակցվել իր ներքին ապրումներին և արտահայտել
իր զգացմունքները: Բուրժուան, ձգված իր ավտոմոբիլում,
կինոյի գնում «Ժամանակ սպանելու», իսկ պրոլետարական
մասսան հերթի յե կանգնում կասսայի առաջ, վորպեսզի իր
սեռանելիք «պատկերից» մի բան ուսանի: Բուրժուայի հա-
մար միևնույն է, թե ինչ է կատարվում լուսարգելի վրա,
ուստի նա պահանջկոտ չի, իսկ պրոլետարական մասսան
չունի զսպած լուսարգելին և հետևում, ուստի և նա պա-
հանջկոտ է:

Պարզ է ուրեմն, ում քննադատությունն է, վոր պիտի
դիմանա կինոն:

Ահա այսպիսի խիստ քննադատի առաջ է կանգնած խոր-
հրդային յուրաքանչյուր Փիլմ:

Վոր չափով կարողանում է խորհրդային Փիլմը բավա-
րարել այդ պահանջը:

Այս հարցին պատասխանելու համար քննենք Հայկիւնոյի նոր Ֆիլմը՝ «Ձարե» նկարը:

Նախ և առաջ նյութը, վորովհետեւ նյութին այս կամ այն ձևով մոտենալուց և, վոր մեծ չափով արժեքավորվում է Ֆիլմը:

Մի քուրդ հովիվ և քուրդ աղջիկ սիրում են միմյանց: Սակայն բեկը մեկ անգամ տեսնում է աղջկան, հավանում է կամենում է իրեն կին առնել: Հովիվն աղքատ է ու խեղճ, բեկն հարուստ է և հզոր: Բեկը կաշառում է իշխանության, հովիվին բանտ են նստեցնում, իսկ ինքն իր արբանյակները միջոցով փախցնում է աղջկան: Բայց հովիվը փախչում է բանտից և սպանում բեկին: Մի չափազանց պարզ, չարյուն նյութ, մի առանձնապես արժեք չներկայացնող յեռանկյունի՝ սիրահար, սիրուհի և հակառակորդ: Բայց տեսեք, թե այդ պրիմիտիվ նյութը եկրանի վրա ինչպիսի ծավալում է ստանում:

Նախ այն, վոր նյութը վերցրած է քրդական կյանքից, մի ժողովրդի, վորն իր դարերի գոյության ընթացքում առաջին անգամ է վոչ միայն գեղարվեստի նյութ դառնում, այլ և առաջին անգամ է իր ամբողջական կյանքով մարդկության տուալ պատկերանում համաշխարհային մասշտաբով. (վորովհետեւ կինոն ինքնին համաշխարհային է), մի ժողովրդի կյանքից, վորի մասին հասկացողութուն չունի կուրտուրական աշխարհը:

Յեւ մահ յեռանկյունու փոկրիկ ինտրիգան դարգացրած է այնպես, որված է այնպիսի շրջանակների մեջ, վոր պատկերն ստեղծում է հակադաս ազդագրական և սոցիալական բովանդակություն: Ակընդիտի առաջ տարածվում են քրդական սովորությունները, նրանց նիստ ու կացը, նախապաշարումները, ծեսերը, հաբուստները, բնակարանները, գաշա ու արտոնները: Ակընդիտը տեսնում է հասարակական

չերտերի փոխարարերությունները, մի կողմից խեղճությունն ու մյուս կողմից փարթամությունը, պետական իշխանության վերաբերմունքը, հոգևորականության և բեկերի շահատակությունները: Յեւ ինչպես ազդագրական նյութը շատելու նպատակը, նույնպես և դասակարգային իդեոլոգիան բլրում են սցենարիայի ամբողջությունից և կոնստրուկցիայից և վոչ թե կոպիտ կերպով ներս են խցկված, վորպես մի կարկատան: Դրանք կազմում են գեղարվեստական պատկերների անբաժան մասնիկը, յերբեք չեն աղաղակում իրենց մասին, այլ միաձուլված ամբողջ նկարին, հրապարակ են դալիս վորպես տրամարանական հետեանք:

Անժխտելի չե իհարկե, վոր յուրաքանչյուր գեղարվեստական ստեղծագործություն վնորջ գաղափար է հետապնդում:

Վոր չափով այդ գաղափարը գեղարվեստորեն է արբավում, այն չափով շահում է ստեղծագործությունը: Այդ տեսակետից «Ձարե» Ֆիլմը չափազանց շահված է, վորովհետեւ նա կարողացել է ազդագրական, սոցիալական և սիրային յերեք գառ-գառ նյութերն այնպես գեղարվեստորեն միաձուլել, վոր մեկը մյուսից գատել այլևս հնարավոր չէ, վոր մեկը առանց մյուսի անչուշա կնտեմանա:

Այս «Ձարե»-ի խոշորագույն ստավելություններից մեկն է:

Մ ո ն ու ա ժ.—Սմենահաջող մշակված սցենարիան գեոկոս պատկեր չէ, նա գեո պետք է կենդանություն ստանա: Կենդանությունը տվողը կենդանի և գինամիկ մոնտաժն է, վորն ստեղծում է բխում և ամբողջացնում կինո-պատկերը: Յուրաքանչյուր նկար հաջորդականորեն չէ հանվում, այլ պրաններով: Յուրաքանչյուր պլանի ազդեցության ուժը կախված է նրա արտահայտիչ և ամբողջական յինելուց: Սմեն մի

պլան պետք է հոգերանորեն և ընտելիորեն ամրողջացած, ինչպես և խաղի եմոցիոնալ մոմենտներն հետեողական և անընդմիջվող լինեն: Պլանները մոնտաժը ևս, ուրեմն, պետք է ունենա խիստ հետեողականություն և անընդմիջողականություն: Հաջող մոնտաժից է կախված պատկերի անմպն ու ընտրը: Մոնտաժն աշնպես պիտի կատարվի, վոր չպարունակի ավերորդարանություն և խճողվածություն: «Չարե»-ն այդ կողմից կարելի չէ համարել խիստ հաջողված: Չկա վոչ մի կտոր, վորի վրայից ակնդիտը անուշադրությամբ անցնի, վորն անհշված չլինի ընթացող գործողության հետ, ինչպես և չկա վորեւ պլան, վորը պատճառարանություն չունենա կամ դերասանի խաղը, պեղդաժի մի կտորը, յերկնքում լողացող ամպերը չդրսեվորեն հոգերանական ապրում, և կամ անտրամաբանական լինեն:

Սա ուժիւայրի կարողության լավագույն ապացույցն է:

Գործող անձանց դիսպոզիցիան, վոր նյութի ծափալումն է վորոչում, վորոչ է և ճիշտ: Յուրաքանչյուր դերակատարի ներքին աշխարհը բղխում է իր խաղից ու կատարած գործողություններից: Յեթե գործող անձը հոգեկան խռովք է ապրում, ապա նա վոչ թե նստած կամ կանգնած խորր հոգոց է քաշում, այլ իր խռովքն արտահայտում է վորեւ շարժումով, գործողությամբ: Սա կինո խաղի կարեորագույն կողմերից մեկն է: «Չարե»-ում հաջողվել է այս կտորի մոմենտն ամրողջացնել պահպանել:

Անցնելով առանձին դերակատարներին, պիտի ասել, վոր մեր դերասաններից մի քանիսը, ինչպես Հ. Ներսեսյանը, Հ. Սաչանյանը, Ն. Մանուշարյանը մասնակցելով այս յերկրորդ Ֆելմում, ապացուցեցին, վոր լավ կինո-դերասաններ դառնալու տվյալներ ունեն:

Թադևոսյան—Տենագին նույնպես կինոյի համար պատ-

ԹԱԹԵՎՈՍՅԱՆ-ՏԵՆԱԶԻՆ—ՋԱՐԵՅԻ ԴԵՐՈՒՄ («ՉԱՐԵ»)

բաաւաւած ուժ է : Մյուսներն եւ յուրաքանչյուրն իր գե-
րում կարողացել են վորոշ տիպ տալ :

Անցնելով լուսանկարներին, պետք է շեշտել, վոր ոպե-
րատոր Յարովիչի լուսանկարները միանգամայն հաջող են,
պարզ եւ վորոշ : Լուսանկարների հաջող լինելը Փիլմի հա-
ջողութեան հիմնաքարերից մեկն է :

Ամփոփելով վերը թված կողմերը, կարելի չէ անվե-
րապահորեն պնդել, վոր Հայկինոյի յերկրորդ Փիլմը՝
«Չարե»-ն միանգամայն արդարացնում է դեպի կինո-արդյու-
նարերութեան ունեցած նոր մոտեցման ուղիները, վոր նա
գեղարվեստական մշակմամբ, սովորական ինտրիգայի
շուրջ ստեղծել է հսկայական ազդադրական եւ սոցիալական
նշույթ, ամենայն հարադատութեամբ տալով (առաջին անգամ
դարերի պատմութեան ընթացքում) մեր հարեան քուրդ ժո-
ղովրդի կյանքը, սովորութեւններն ու դասակարգային շեր-
տավորումները : Հայկինոյի սեփիսյոր Հ. Բեկ-Նապարյանը
(վորին պատկանում է նաեւ պէնարիան) «Չարե»-ի բեմադրու-
թեամբ ջախջախիչ հարված է հասցնում Արեւելքին մոտենալու
«յեւրոպական» սկզբունքին, ազդեցւելով իր հմտութեւնն
ու վերջացած կինեմատոգրաֆիստ լինելը : Անտարակույս է,
վոր «Չարե» Փիլման խորհրդային Փիլմերի մեջ գրավելու
չէ իր յեղակի տեղը :

Ա. ՏԵՐ-ՀՈՎՆԱՆՅԱՆ

ՀԱՅԿԻՆՈՅԻ ԱՆԿԵՏԱՆ

ՀԱՐԳԵԼԻ ԸՆԿԵՐ

Հայկիկոյի Վարչութիւնը ծախարկելով իր արտադրու-
ղական գործունէութիւնը, մինչև և սլարզել հասարակա-
կան կարծիքը իր կինո-նկարների արտադրութեան զարգաց-
ման իրենց իրական ուղիները նկատմամբ: Այս նպատակով
Վարչութիւնը կինո-կամպանիա յի սկսում մամուլի մէջ և
կինո-արվեստի և կինո-արտադրութեան հիմնական խնդ-
րները շտապով մի շարք հոգեմանքը գետնելուց հետո
ձեռնարկում և զրականութեան և արվեստի աշխատավոր-
ների, ինչպէս և իրենց իրական Ֆրոնտի պատասխանատու
զեկավարների շարքերում հասուց մի անկեղծալի:

Բնով չկամենայիմ հասուկ անկեկտային հարցերով սահմանափակել պատասխանները, վարչությունն աչտաչմանալով ցանկություն ե հաշտութ մտանայ Ձեր կարծիքը հետեյայ հիմնական ինդիքները մասին. —

1. Մեր արտադրութեան ուղղութիւնը և մասնաշաղկապը մշակվելիք հիմնական թեմաները :
2. Մեր արտադրութեան բարդափաճման պայմանները և
3. Ձեր բնդհանուր ցանկութիւնները :

Թերթի եջերում մեկ հասկացող տեղի սցութքունը
հաբկազրում և մեկ խնդրել, լորպեկտի Զեր տված պատաս-
խանները ձեռնկերով և լինեն ըստ կարելույն սեղմ :

Հուսալով վոր չեք հասկալի ուղարկել Ձեր անկէտանն՝

Ընկերական վողջույններով՝

Հայկինոյի վարչաւթյանն

ԱՆԿԵՏԱՅԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԸՆԿ. Ն. ԳՅՈՒԼԻՔՅՈՒՎՅԱՆ

(Պետական Համալսարանի պրոֆեսոր)

Հայկինոն—ինչպես և խորհրդային մյուս հանրապե-
տությունների պետկինոները պետք և կամուներատական կու-
սակցության ընդհանուր ղեկավարութեամբ տարվող իրե-
ւոյթական պայքարի, ինչպես նաև հետզհետե գիրքեր նվա-
ճող պրոլետարական կուլտուրայի կարևոր գործոններից
մեկը հանդիսանաւ: Այսինքն՝ արդեն բնորոշ և և կանխորո-
շում է Հայկինոյի արդի և մոտավոր ապագայի գործունե-
յության ընդհանուր ուղղութիւնն ու բովանդակութեանը՝
նրա շրջանակները և ինդիւրների լուծման հնարավորու-
թիւնները, ինչպես նաև այդ գործունեւոյթյան հետագա
շրջանների ընդհանուր պատկերն ու բնույթը:

Անցնենք կռնկրեա հարցերի յուսարանման : Հայկիկնայի
սխառեմատիկ ու պլանուչաի աշխատանքներ ծափալելու խո-
չար արդեւատիթ կարող է լինել, նյութերի աննպատակա-
հարմար բնարությունը : Կյանքի վո՞ր արտահայտություն-
ներից, բնագաղափարներից Հայկիկնոն պետք է սյուժեաներ
բնորի իր մոտագա աշխատանքների համար :

Մեր կարծիքով Հայկինոյի ստեղծագործության բովանդակությունը առ այժմ հարկավոր և սահմանափակ հետևյալ յերեք կատեգորիայի շրջանակների մեջ՝ 1) Մեր նախահոկամբերյան հասարակության՝ բուրժուական, մանր՝ բուրժուական (գյուղացիական և քաղքենիական) ժյանքի այն տարրերը, մորոնք և խոչոր մոդիֆիկացիայի

յենթարկված լինելով հանգերձ, տակավին իրենց ուժն ու ազդեցությունը նոր արտահայտությամբ պահպանում են մեր հասարակարգի մեջ ևս: 2) Հայաստանի աշխատավորության՝ Դաշնակցության դեմ վարած հեղափոխական պայքարը: 3) Ծիլեր արձակող ու զարգացող նոր՝ հեղափոխական կենցաղի՝ հնի դեմ տարվող պայքարի բազմապիսի արտահայտությունները: Այս նյութերի սխտեմատիկ ուղտադործումը, հնարավորություն կտա Հայկինոյին մեր իդեոլոգիական պայքարի ու ազդեցության կովաններից մեկը դառնալ, գեղարվեստորեն քննադատելով ու անխնա մերկացնելով հետադիմականը, վնասակարն ու ալլասերվածը և առաջադրելով, ձևակերպելով ու լուծելով նորի ստեղծագործության խնդիրները:

Կինո-արտադրության բնագավառում գեղարվեստական ստեղծագործության վո՞ր հիմնական ուղղությամբ և հարկավոր ղեկավարվել, ի՞նչ պրիոմներ ու մոտեցումներ և նպատակահարմար կիրառել: Ահա քննության յենթակա կենտրոնական հարցերից մեկը, վոր լուծման ձևն կը պայմանավորե կինո-ստեղծագործության հիմնական յեղանակը, երա վաղնաչարը:

Կինոն, իհարկե, վոչ գրականություն և, վոչ ել նկարչություն, և սխալ կլինեք անվերապահորեն պահանջել, վոր գրական կամ նկարչական մի վորեւս ուղղության պրինցիպներ կիրառվեն կինո-ստեղծագործության պրոցեսում: Բայց այդ հանգամանքը չպետք և խանգարի մեզ՝ յենեկով մարքսիստական աշխարհայեցողության ընդհանուր պրինցիպներից ուրվադձելու կինո-ստեղծագործության ուղղության հիմնական բնույթը: Մեր կարծիքով կինոյի (ինչպես և պրոլետարականության) բնագավառում իրեն ստեղծագործության տիրապետող և վորոշիչ ուղղություն՝ ընտրվումը պիտի հանդիսանա: Կինո-ստեղծագործության պրո-

ցեսում ևս անհրաժեշտ և խուսափել՝ չինձու, կեղծ, անբնական, մողիվացիայի յենթարկված գրություններ, ապրումներ և գործողություններ ցուցադրելուց, միտքը մթաղնու և բովանդակությամբ անորոշ ու աղքատ՝ սիմվոլիկ և ալլեգորիկ պատկերավորումներից, բոմանտիքական չափազանցություններից, գույների խտացումներից և հիվանդատուրյեկտիվիզմից: Անհրաժեշտ և աուրյա կյանքի իրական պատկերը տարբերելով ու գատելով եյականը վոչ եյականից, կարեւորը վոչ կարեւորից, ընդհանուրը ցուցադրելով մասնավորով, մասնավորը ընդհանուրով և բնավ չգլմել լուսանկարչական նատուրալիզմին կամ պոխիտոգիստական իմպրեսիոնիզմին:

Ըստ այդ բեալիզմի միանգամայն անհանդուրժելի պիտի համարվի կինո-պատկերի ստեղծագործության առանցքը, ծանրության կենտրոնը դարձնել գերակշռող կենցաղագրական կամ հոգեբանական տարրերի, վերարտադրությանը, քանի վոր հոգեբանությունը կենցաղով և բնորոշվում, իսկ կենցաղը հոգեբանությամբ: Վո՞չ «կենցաղ» և վո՞չ ել «հոգեբանություն», այլ իրական կենցաղի գեղարվեստական վերարտադրություն:

Մեր ներկա կյանքի ակնառու դինամիկան հասարակական բոլոր խավերի ակտիվացումը, նոր կենցաղի ստեղծագործության ուժեղ թափը, այդ կենցաղի ձևավորման, հաճախ ֆիքսացիայի չենթարկվող պրոցեսը, ինչպես գրական, այնպես ել կինո-ստեղծագործության առաջադրում են դժվար լուծելի խնդիրներ: Այդ պատճառով ել հարկավոր և աչալուրջ ուշադրություն դարձնել կինոյի ասպարեզում ստեղծագործողների նախապատրաստման վրա: Սցենարիստներ կազմողների ու գրողների, կինո-ռեժիսյորների դերը հետզհետե ավելի կարեւոր պիտի դառնա: Առանց գեղարվեստական բնգունակությամբ ոժտված սցենարիստներ

գրողները և հեղափոխական սեպիդի պահանջները շփրու-
նող ուժիւորների, մեր կինոն չի կարող իր առաջ դրած
խոչոր պարտականութիւններն անթերի կատարել: Հար-
կաւոր և բոլոր միջոցներով գրականութեան նոր ժանրի սցե-
նարիական ստեղծագործութեան—արժեքը բարձրացնել,
գարդացումը խրախուսել և հեղափոխական արվեստի աղ-
տուալ խնդիրներն ըմբռնող ուժիւորների կազմը պատրաս-
տել իր մոտադա անելիքներն իրագործելու համար:

Հայկինոն պետք է հեռահեռ ծափալի իր արտադրու-
թիւնը, աշխատանքի արդէն կազմելով աշխատանքների ընդ-
հանուր պլանը: Բայց կարող է արդյոք մեր կինոն ընդլայ-
նել իր աշխատանքների սահմանները այն սուղ նյութական
միջոցներով, վոր նրա տրամադրութեան տակ է. իհարկէ,
վո՛չ մի գեղարւմ: Մեր կինոն պետք է ավելի խոչոր նյութ-
ական բնութեանը ունենա: Մենք կարծում ենք, վոր աշ-
քի առաջ ունենալով գործի կարեւորութիւնը, նրա կատա-
րած և կատարելիք դերը մեր ընդհանուր չինարարութեան
մեջ՝ մեր պետական օրգաններն անպայման կընդառաջեն
Հայկինոյի ցանկութիւններին, բոլոր հնար յեղած միջոց-
ներով ուժեղացնել նրան նյութապես:

ԸՆԿ. Կ. ՂԱԶԱՐՅԱՆ

(Քաղաքային տնտեսական)

Հարգելի քննիչներ,

Ժամանակակից կինո-արտադրութեան ուղին խորհրդա-
յին Միութեան մեջ ընթանում է վորոշ շեղումներով: Այդ
շեղումների հիմնական պատճառներն են.—1) կինո-ար-

տադրողների կտրվածութիւնը այն մասնակցի, վորի հա-
մար աբաղադրում են և 2) շահագիտական, «անտեսաւարա-
կան» կազմի մեծ առաւելութիւնը գեղարվեստականի—մաս-
նաւորապէս նկատմամբ:

Կինո-Ֆիլմի հաջողութիւնը և մեծ ընդունելութիւնը
կախում է զիտող հասարակութեան վերաբերմունքից: Այդ
տեսակետից անհրաժեշտ է կապ ստեղծել մասնակցի հետ,
ձեռքով կինո-Ֆիլմի և մասնակցի միջոցով: Կինո-ուժիւորա-
քը պիտի լավ ըմբռնի ու ուսումնասիրի իր մասնակցի ընդու-
նակութիւնները և ցանկութիւնները: Պետք է թուլացնել
այն կապը, վորը մինչև հիմա յեղել և կինո-արտադրու-
թեան և քաղաքային մանր բուրժուական տարրերի մեջ:
Լաւադույն գեղարւմ թողնելով այդ կապը՝ միաժամանակ
առաւելութիւն տալ բանվորա-գյուղացիական լայն մոտա-
ներին և չշահագործել ու կոտորի չվերածել «անտեսաւա-
րական» արտահայտութիւնները և նրա կիրառումը:

Հայաստանի կինո-արտադրութիւնը դեռ նոր և սկսում,
այդ պատճառով կարիք է զգում նյութական և թե հասարա-
կական լայն շերտերի և կազմակերպութիւնների աջակցու-
թեան: Պետք է կապ ստեղծել, լայն ագիտացիա տանել հե-
տաքրքրեցնելու մասնաներին գեղարվեստի այդ մի կող-
մով՝ կինոյով:

Բայց կարեւորն է նյութական լայն աջակցութիւնը
կինոյի արտադրութեան, առանց վորի յուրաքանչյուր ձեռ-
նարկութիւն չի կարող գարգանալ:

Մեր ցանկութիւնը կարող է լինել՝ կինո թեմայի այն-
պիսի բնութեանը, վոր բավարարի լայն շերտերին և վոր
թե քաղաքային մանր-բուրժուակային: Անհրաժեշտ է
բանվորութեանը և գյուղացիութեանը հետաքրքրող և նրանց
կյանքից վերցրած թեմաներ: Պայուսն իրեն համապատաս-

խան կինո-Ֆիլմ և պահանջում, այդ պահանջին պիտի ընդառաջի Հայկինոն:

Մեր կարծիքով հետևյալ նկարը պիտի դարձնել Հայաստանի խորհրդայնացման—հեղափոխական շարժումը՝ մայիսի 1-ի և հոկտեմբերյան դեպքերը: Դա նշանակություն կունենա նաև պատմական յերևույթի արձանագրության տեսակետից: Հարկավոր է մասսայականացնել այն նշանակությունը և իդեան, վորի կիրառողը յեղան խորհրդայնացման անցքերը: Մեր հասարակությունը չպիտի մոռանա այդ փառավոր անցյալը:

ԸՆԿ. Լ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

(Ը. Լ. Կ. ՅԼ. Մ. Կենտկոմի քարտուղար)

Հարգելի՛ ընկերներ.

Քանի վոր խորհրդային կինոն հանդիսանում է բանավորա-գյուղացիական մասսաների և մասնավորապես յերիտասարդության կոմունիստական դաստիարակության գործոններից մեկը, անհրաժեշտ է, վոր Հայկինոն ղեկավարվելով այդ սկզբունքով, կարողանա գործնականում կիրառել վերոհիշյալ գրությունը:

Մեր անցյալի ճիշտ վերլուծումը Ձեր արտադրվող Ֆիլմաների միջոցով ունի խոշոր դաստիարակչական բնույթ: Կենդանի կերպով եկրանի վրա հանդես բերելով ցարական ու դաշնակցական կառավարությունների վողջ գործելակերպը, դրանով հնարավոր կլինի այն յերիտասարդությանը, վորը չի ապրել անցյալում, տալ բավականաչափ հարուստ նյութ: Անցյալում մեզ մոտ տեղի ունեցած հեղափոխական ջրձանների հայտնաբերումը ևս հակադասվում:

Ն. ՄԱՆՈՒԶԱՐՅԱՆԸ—ՆԱՆՈՑԻ ԴԵՐՈՒՄ («ԶԱՐԵ»)

դեր կիսադա այդ դործում (20 թվի մայիս 1-ը, Հայաստանի
խորհրդայնացումը և այլն) :

Անհրաժեշտ է նաև շեշտել, Վոր կոմյերիտական և պի-
ոներական ֆիլմաների արտադրումը ևս պետք է զբաղեց-
նի Հայկինոյին : Ներկայիս կերավող նոր կյանքը, յերի-
տասարդության մասնակցությունը մեր յերկրի սոցիալիս-
տական շինարարությանը, նոր կենցաղի սաղմնավորումը և
այդ շրջանի առանձին հետաքրքիր մոմենտները իր բոլոր
հաջողություններով և բաց կողմերով պետք է ամփոփվի և
արտացոլվի մեր եկրանի վրա : Այդ բոլոր խնդիրները
այժմեյական են և պահանջում են պարզարանում : Սրանով
է, Վոր Հայկինոն կկարողանա արդարացնել իր վրա դրված
պարտականությունները :

ԸՆԿ. 3. ԽԱՆՁԱԴՅԱՆ

(Գրականագետ)

Հայկինոն պետք է պատկերացնի Վոր միայն հայ
կյանքը, այլև Հայաստանի ժողովուրդների կյանքը՝ անցյա-
լում թե ներկայումս : Հայ կինո-սեղծագործության հիմ-
նական աղբյուրը բնականաբար, պետք է լինի հայոց գրա-
կանությունը : Հին ու նոր կենցաղը, հեղափոխությունն ու
պրոլետարական իդեոլոգիան, պետք է նույնպես արտա-
հայտվեն կինո-նկարների մեջ :

Ինչ վերաբերում է Հայկինոյի բռնած ուղիին, յիս կար-
ծում եմ, Վոր նոր դարձի համար բնական և անխուսափելի
թերություններով հանդերձ «Նամուս»-ի և «Զարե»-ի փոր-
ձը միանգամայն բավարար պետք է համարել և խրախուսիչ,
այդ նկարները կինո-չուկայում անպայման թարմ և հե-
տաքրքրական յերևույթներ են :

«Նամուս»-ն ու «Զարե»-ն անցյալն են պատկերացնում :
Յանկայի յե , վոր ժամանակակից կյանքի վերաբերումը
թյունը ես արվի : Մի դործ , վորի զգվարությունները ,
իհարկե , հեշտ հաղթահարելի չեն :

Սրտանց վաղձուսում եմ Հայկինոյի նախաձեռնությունը
կամիքականի բեմադրության ասպարիզում :

Ծիծաղը խարազանող և խարանող , ծիծաղը հեղափո-
խիչ (ծիծաղի հանձարեզ վարպետ Այեքսանդր Հերցենի ա-
սելով , Վոլտերի ծիծաղի ավելի յե կործանել , քան Ռուսսոյի
լացը) , ծիծաղը զվարճացնող , զվարթացնող , բոլորիս կեն-
սական պահանջն է : Տվե՛ք այդ ծիծաղը :

Յեթե «Շոր ու Շորչոր»-ը հաջողվի , դա գեղեցիկ
սկզբնավորություն կլինի կինո-կոմեդիաների շարքի , վո-
րանց վրա իմ համոզմունքով—Հայկինոն պետք և ամենա-
լուրջ ուղղությունը դարձնի :

Սակայն... մի կարևոր վերապահություն :

Զպետք և մոռանալ , վոր կինո-ոեթիսոյերները յեր-
բեմն դնում են նվազագույն ղեմադրության զծով , առաջ-
նորդվում ծիծաղը ծիծաղի համար սկզբունքով : Ծիծաղն
ու կատակն էլ պետք և ունենան իրենց վորոշ հիմքն ու
նպատակը :

Ա. ԲՈՒՐՋԱԼՅԱՆ

(Պետխատրոնի ոեթիսոյոր)

Հարգելի՛ ընկերներ ,

Անկետայի հարցերին պատասխանելու համար , անհրա-
ժեշտ և նախ և առաջ հիմնավոր ծանոթություն այնպիսի
բարդ գեղարվեստական արդյունաբերության հետ , վորպիսին

և կինո-գործարանը : Միայն այդ գեղարվեստ թերևս հաջողվե-
ր վորեւե ոգտակար բան առաջարկել : Բայց վորովհետեւ յե
ինձ այդպիսի մասնագետ չեմ համարում , ապա չափից
գուրս անհարմար եմ զգում ինձ , յերբ հարկադրված եմ այդ
հարցերին պատասխանել : Բայց յեթե դա անհրաժեշտ և ,
պատասխանում եմ , բնավ հավակնություն չունենալով կո-
լումբոսի անուն վատտակել : Առաջին հարցին , թե վորոնք
են մեր արտադրության ուղիները , կպատասխանեմ , վոր
այդ խնդրի լուծումը գտնվում է ինքնուրույն վճճի , ինք-
նուրույն նյութերի և կարող եմ նույնիսկ ասել , սեփական
տեխնիքական միջոցների մեջ : Ինչքան էլ հաջող կարողա-
նանք մարմնացնել եկրանի վրա այլ ժողովրդի նյութերն
ու կենցաղը , դա աշխուժանալով կլինի միմիայն լավ
լծիքացիա :

Կարելի յե ցուցահանել բոլոր մանրամասնությունները
—բայց հյուսիսային մատախուղի բխումը ցուցահանել մենք
չենք կարող , ինչպես վոր նրանք չեն կարող մեր արևի ճա-
ռագայթներով ջերմացած մեր ցեղի բխումը ցուցահանել :

Դա՛ նախ և առաջ գործնական էլ չեր լինի , այն պատ-
ճառով թեկուզ , վոր այն արտադրությունը , վոր կգտնի իր
վոճն ու տեխնիկան , միշտ կլինի յուրատեսակ և ինքնու-
րույն , նույնիսկ վորակից էլ անկախ , իսկ այդ արդեն յեր-
կու պլյուս և , վորոնցից հրաժարվելը հաղիվ թե գործնա-
կան լինի :

Յերկրորդ հարցը՝ արտադրության ուժեղացման մա-
սին է : Դրա ուժեղացման պայմաններն են նախ և առաջ
փողը , փողը և փողը : Կարելի յե սահմանափակվել փողը
մասշտաբի գործարանով , լույս ընծայվող նկարների փողը
քանակով—սակայն ամեն ինչ պետք է կահավորված լինի
համաձայն տեխնիկայի վերջին խոսքի :

Ամեն մի տնայնագործություն խոշոր փնտս կհասցնի

վոչ միայն գործի գեղարվեստական կողմին, այլ և նյութականին: Վորեն մի պրոթեկտորի բացակայությունն ահագին ժամանակ է խլում ուժիսպորից, մինչև վոր նա կը կարողանա կարգավորել լույսը, վորն անհրաժեշտ է նրան վորեն մոմենտի համար: Իսկ դա յերկարացնում է աշխատանքը, վորին յերբմն մասնակից են ահագին թվով և թանգ նստող մարդիկ և միաժամանակ չի հասցնում ցանկալի եֆֆեկտի:

Յերրորդ հարցն է—ընդհանուր ցանկություններ: Յեթե զեկավարները հետադայումն ել նվիրված լինեն գործին նույն սիրով և յեռանդով, ինչպես մենք այդ տեսել ենք «Նամուս»-ի և «Ձարե»-ի լուսանկարումների ժամանակ, ապա գործի հաջողության համար կարելի չե հանգիստ լինել:

ԸՆԿ. Լ. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

(Պետթատրոնի ուժիսպոր)

«Նամուս»-ի և «Ձարե»-ի արտաքին շուկայում գտած հաջողությունը կարծես թե թելադրում է, վոր մեր կինոարտադրության ուղին ճիշտ է բռնված: Սակայն, կարծում եմ, վոր այդպիսի յեղրակացությունը մակերեսային կլինի: Բանն այն է, վոր այն ինչ այդ յերկու ֆիլմը արտաքին շուկայում (գլխավորապես Մոսկվայում իհարկե) խոշոր ընդունելություն են գտել, Հայաստանում և Անդրկովկասում նրանց հաջողությունը ակնհայտնի կերպով չատ ավելի նվազ էր: Յեվ դա հասկանալի չէ: Մոսկվայի համար «Նամուս»-ն ու «Ձարե»-ն գրեթե անծանոթ և եկզոտիկ կենցաղի պատկերացում էյին և կինո-սյուժետների մոնոտոն միանմանությունից հոգնած հանգիստականը ագահորեն հար-

ձակվեց արևելյան այդ կերակուրի վրա: Այս մի կողմից: Մյուս կողմից՝ այստեղ դեր է խաղացել զուտ հոգեբանական մի հանգամանք: Ռուսաստանում վոչ միայն լայն հասարակությունը, այլ և շատ հաճախ դրական չըջանները բավականին ազատ գաղափար ունեն մեր մասին և նրանց մտապատկերում մենք չատ քիչ տարբերություն ունենք բաշկիրներից կամ կիրգիզներից: Հոգեբանական այդ ապագեցեպիան շատ բարեհաջող հանգամանք հանդիսացավ յերբ հանկարծ, հանդես յեկավ Հայկինոն իր ֆիլմերով, վորոնք ըստամենայնի նման էյին իր, Մոսկվայի կամ արտասահմանի ֆիլմների: Այսինքն պատահեց նույնը, ինչ կատահեց մեզ հետ, յեթե հանկարծ յեղիզների մեջ հանդես դար տեսնք թե Ռաֆֆու պես մի վիպագիր, կամ ասենք թե մեր Պետական թատրոնի պես մի թատրոն: Սպասածը շատ քիչ է, արդյունքը միանգամայն բավարար.—հոգեբանական եֆֆեկտը՝ ընտանացարար ուժեղ:

Դրանով և բացատրվում Մոսկվայի քննադատության հույժ բարյացակամ վերաբերմունքը:

Այստեղ մեր արտադրությունը կանգնած է խոշոր մի պրոբլեմի առաջ: Սևիական շուկան ազատ է և ծածկել մեր արտադրությունը չի կարող, այն ինչ սևիական և արտաքին շուկաների պահանջները կարծես թե տարբեր են: Առաջին քայլերին մեր արտադրության կուրսը արտաքին շուկայի ուղությամբ է: Պե՞տք է այսպես շարունակել: Կարծում եմ՝ վոչ: Դիմոն, ինչպես ամեն մի արվեստ, և թերևս ավելի քան վորեն արվեստ—հզորագույն մի միջոց է մասսայի գիտակցությունը ու հոգեբանությունը կազմակերպելու համար: Յեվ իհարկ է, մեր անելիքն է՝ մեր մասսայի գիտակցությունն ու հոգեբանությունը կազմակերպելը: «Նամուս»-ով, «Ձարե»-ով, «Ծորչորով» այդ ուղղությամբ շատ բան չես անի: Ուրեմն հարկավոր են այլ մոտեցումներ և աշխատանքի

այլ մեթոդներ, վորոնց բեցեպար վոչ վոր այս րոպէսիս չունի, բայց այդ մոտեցումներն ու մեթոդները մշակելու աշխատանքն է, վոր պիտի կազմի հիմնարարը մեր հետագա աշխատանքները:

Սնդիրը դժվարանում է նրանով, վոր ինչպէս ասացինք, մեր սեփական շուկան բավարար չէ և հարկ կա համաձայնեցնել տարբեր շուկաների տարբեր պահանջները, համաձայնեցնել հենց արտադրութեան ձևերի մեջ: Դրա միջոցներէն մեկն այն է, վոր պետք է ձգտել, վորպէսզի արտաքին շուկայում մեր հաջողութեանները շահամատակալվեն միմիայն այս հաջողութեամբ, այլ ըստամենայնի լինեն նաև զուտ կրնեմատողրաֆային հաջողութեաններ: Այդ ձևք բերելու համար անհրաժեշտ է նախ և առաջ տեխնիկայիս կատարելագործված լինել: «Յոյա տանելու» վիճակից պետք է պատասխանել և մի կողմից պետք է մեր կրնո-նկարումները, դործարանի, լաբորատորիայի տեխնիկան հավասարեցնել յեվրոպական տեխնիկայի, մյուս կողմից՝ համապատասխան պայմաններ ստեղծել առաջ բերելու համար հմուտ կրնո-սցենարիստների, կրնո-ռեժիսորների, կրնո-դերակատարները կադրեր:

Այդ բոլորի համար հարկավոր են նախ և առաջ նյութական միջոցներ, այն էլ՝ խոշոր միջոցներ: Ղեկավար չըջաններն այդ պետք է ըմբռնեն, այլապէս մեր կրնո-արտադրութեանը չձողկած կխամբի:

ԸՆԿ. Մ. ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ

(Հ. Խ. Ս. Հ. վաստակավոր գերասան և գրադանագետ)

Հարգելի՛ բնկերմեր,

Իգեոլոգիայի հարցը թողնելով պատասխանատու դե-

կավար բնկերներին, յետ պետք է ասեմ, վոր իմ կարծիքով Հայկինոն մինչև այսօր իր աշխատանքները տարել է ուղիղ դժով:

Նա իր յերկու նկարներով ապացուցեց, վոր կանգնած է ուղիղ ճանապարհի վրա: Յետ կցանկանայի, վոր նա շարունակէր առ խտացած կոյուրիտ նկարներ, վորտեղ ցայտուն կերպով չէ չափած լինի Արեւելքը: Դրա համար պետք է ոգտա-դործել մեր թե հին և թե նոր գրականութեանը, առաջին հերթին մեր այսօրվա կենցաղը, լուսարանելով նրա գրական երացասական կողմերը:

Հայկինոյի սուղ միջոցները, անչուչտ, պետք է ստիպել Հայկինոյի վարչութեանը սխալմունքների մեջ չընկնելու համար մեծ դուշութեամբ վերաբերվել զեպի ցուցադրվելիք նյութերը: Յետ ուրախ եմ, վոր Հայկինոյի վարչութեանը, զիտակցելով այդ, զիմել և մի շարք պատասխանատու ընկերները—գրականագետների և արվեստագետների, լսելու նրանց կարծիքները:

Ինձ թվում է, վոր լավ կլինի, յեթե Հայկինոյին կից լինի մշտական մարմին, վորը զրազվել նյութի վորոնելով, սցենարիստներ կազմելու ինչպիսի:

ԸՆԿ. Ա. ՇԻՐՎԱՆԶԱՌԻ

(Գրականագետ—գրամատուրգ)

Հարգելի վարչութեանդ անկետային յերեք հարցերին կարող եմ պատասխանել միայն ընդհանուր գծերով, մանա-վանդ վոր ձեր ցանկութեանն է գրել հակիրճ:

Անտարակույս, առհասարակ կրնոյին է վիճակված մոտիկ ստադայում գրավել պատասխանատու տեղ արվեստների աս-պարիդում:

Արվեստների մեջ այս կամ այն իդեոլոգիան այն ժամանակ է միայն ազդեցիկ և կրթիչ, վոր լինելով իմաստալի միեւնույն ժամանակ և գեղեցիկ արտահայտված: Բռնազրուսիկ կերպով հորինված և գեղարվեստորեն չըձևակերպված իդեոլոգիան, վորքան ևս նա լինի իմաստալի, չի կարող հասնել նպատակին: Այստեղից ծագում է մի խնդիր. ո՞վքեր կարող են ընտիր նյութ մատակարարել սինեմային: Պատասխանը մեկ է. նրանք, վորոնց գեղարվեստական ճաշակի վորոշ կշիռն ապացուցված է: Սցենարիան նույնը պիտի լինի, ինչ վոր վեպը, դրաման, պոեման, այսինքն պետք է կրե իր մեջ ստեղծագործված շունչ: Նա նույնպես պետք է ունենա ներգաշնակորեն իրարու հաջորդող սկիզբ, ընթացք, վախճան, այլ կերպ նա անհետաքրքրական է: Նա սկզբից մինչև վերջ պիտի լարված պահե դիտողի ուշադրությունն ու հետաքրքրությունը, վորպես մի լավ կառուցված բեմական յերկ: Հատուկտոր տեսարաններից կամ եպիզոդներից կազմված կինեմային մի խայտարդետ չենք, գուցե կարող է ըզրադեցնել դիտողի հայացքը, բայց յերեք չի ազդիլ նրա զգացմունքի վրա: Տրյուկները վաղուց է, վոր Յեվրոպայում դարձել են արհամարելի և այսոր քիչ թե շատ խոշոր լուրջ սինեմային արհեստանոցները առանձին ուշադրություն են դարձնում նկարի բովանդակության վրա և այս պատճառով է, վոր նրանք շարունակ դիմում են գեղարվեստական գրականությանը կամ գեղարվեստադետ հեղինակների ոգնությանը, այս է պատճառը, վոր մինչդեռ տրյուկներից բաղկացած մի նկար մի քանի վարկյան փայլելով, չքանում է, գեղարվեստական մի յերկ, վորպեսին է, որինակ վիկտոր Հյուգոյի «Թշվառները» նկարվում է տաանյակ արհեստանոցներում և ապրում է տաանյակ տարիներ:

Լ. ՆԵՐՍԻՍՅԱՆԸ—ՌՈՍՏՈՄԻ ԴԵՐՈՒՄ (ԵՆԱՄՈՒՍ)

ԻՆՉ ԵՆ ԱՍՈՒՄ ՄԵՐ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

— «Այն բոլորը, ինչ յես տեսա «Նամուս»-ում, միանգամայն նոր եւ եւ որիպէնալ: Նկարը սկզբից մինչեւ վերջ նայվում եւ հետաքրքրութեամբ»:

Ամերիկական թղթակից

— «Նամուս» նկարն արժեքավոր եւ նրանով, վոր նա՝

1) Զուրկ եւ պրետենդիայից, ըստ մտահղացման եւ ձեւակերպման:

2) Կենսական եւ համոզեցուցիչ կերպով տալիս եւ կենդանին ու շրջապատը»:

ՈՐԼԻՆՍԿԻ

— «Ինչ հսկայական տարբերութիւն հնի եւ նորի մեջ: «Նամուս»-ը գրավում եւ իր թարմութեամբ, գեղեցկութեամբ եւ ճշմարտութեամբ. լաւ կլինէր, վոր այս Ֆիլմը ցուցադրվեր մեղանում՝ Ճապոնիայում»:

Ճապոնիայի գլխավոր դեսպանի անձնական քարտուղար
ՄԻՍԿԱՎԱ

— «Նամուս»-ը սքանչելի Ֆիլմ եւ, ուր Արեւելքը նկարագրվում եւ իր իսկական կերպարանքով: Կյանքը, ախպերն ու կենցաղը դրսևորված են առանց ձեականութիւնների: «Նամուս»-ի դիտումը խոշոր հաճույք պատճառեց մեզ»:

Թրքական դեսպանութեան ավագ քարտուղար՝ ԲԵԴԻ ԲԵՅ

— «Մեզ ցույց տվին բացարձակորեն հաջող կերպով հանված կինո-նկար: «Նամուս»-ի բեմադրողը ցույց տվեց, Վոր լավ տեղյակ է մարդու հոգեբանությունը:

Սքանչելի տիպաժը, լավ կապակցված սյուժեն նպաստում են «Նամուս»-ի հաջող ցուցադրմանը բոլոր յերկրներում»:

— «Խորհրդային Հայաստանի առաջին նկարը՝ «Նամուս»-ը վորպես սկիզբ, շատ լավն է: Հայ ժողովուրդը շատ շնորհալի յե և արտիստիկ: Նոր Ֆիլմեր ենք սպասում:

ԽՐԻՍՏԱՆՖ ԽԵՐՍՈՆՍԿԻ

— «Շոր և Շորչոր»-ը խորհրդային առաջին կոմիքական ֆիլմն է: «Շոր և Շորչոր»-ը «Պատ և Պատաշուն»-ի նոր վարիանտն է:

«Շոր և Շորչոր»-ը այնքան ղինամիկ է և իրական, Վոր հասարակությունը նրան տեսնելով չի կարող չծիծաղել»:

Ս. ՎԵՆ.

— «Շոր և Շորչոր» ֆիլմայով Հայկինոն ապացուցեց, Վոր նա բավականաչափ տվյալներ ունի թեթև և ծիծաղաշարժ ֆիլմա արտադրելու:

«Խ. Հ.»

— «Շոր և Շորչոր»-ի ցուցադրման առաջին օրը կինո-կոմեդիայի ղժվարին ճակատում տարած մեր հաղթանակի օրն է»:

«Խ. Հ.» № 32

— «Շոր և Շորչոր»-ը դաստիարակչական և աղիտացիոն բնույթ է կրում, այդ՝ բառի ամենալայն իմաստով»:

«Խ. Հ.» № 34

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ «ԶԱՐԵ»-ՅԻ ՄԱՍԻՆ

«Զարե»-ն հիանալի յե.

Փետրվարի սկզբներից Մոսկվայի «Մալայա Դմիտրովկա» և «Մրամորնոյե» կինո-թատրոններում Հայկինոյի յերկրորդ արտադրությունը ցուցադրվում է ամբողջ օրվա ընթացքում, օրական 8 սեանսով: Նկարի ցուցադրությունը նվազակցում է սիմֆոնիկ և ասիական նվագախմբեր: Սեանսների ժամանակ միջանցքում և ետքադայի վրա անիական և քրդական պարեր են լինում: Կինո-թատրոնները «Զարե»-յի ցուցադրության այս օրերին լիվ-լեցուն են:

Ստորե տալիս ենք «Զարե»-յի մասին յեղած մի քանի կարծիքներ, Վորոնք բոլորը վկայում են Հայկինոյի նվաճումները կինո-բեմադրության ասպարիզում:

Ընկ. ԼԱՋՅԱՆ.—(Մոսկվայի Կուսկոմի մամուլի յեն-թարածնի վարիչ).—«Զարե»-ն հիանալի յե վոչ միայն նրանով, Վոր կատարյալ ճշտությամբ վերարտադրում է իրականությունը, այլ և նրանով, Վոր նա ծանոթացնում է մեզ քիչ ծանոթ ճնշված ժողովրդի կյանքին ու կենցաղին»:

Ընկ. Ն. ՅՈՐՐԱԳԵՐ.—(«Մեթրապոմ» օուս կինոյի օւթիսյօր).—...«Ընկ. Բեկ-Նադարյանը նկարին խոր կուլ-տուրական նշանակություն է տվել: Կանցնի մի քանի տարի և Անդրկովկասի բոլոր հետաքրքիր ու գեղատես նահապետական ղժերն աստիճանաբար կմենեն նոր ղաղափարների և նոր կենցաղի վոթսրկալից ճնշման տակ»:

Անգնահատելի յե այն մարդկանց ծառայությունը, Վորոնք գեղարվեստական կերպարանքների մեջ պահպանում են անցած օրերի բնորոշ ղժերն ու վշտերը: Այդ պատճառով ամբողջ հողով վողջուում եմ Հայկինոյի տաղանդավոր Բեկ-Նադարյանին, ղեպի առաջ արված նրանց հաղթական քայլի համար»:

Ընկ. ԲԵԿԵՏՈՎԱ. — (Գործարանի բանվորուհի) .— «... Նը-
կարը ինձ վրա խոշոր տպավորութիւն դործեց թե զերասան-
ների խաղի և թե նկարի բեմադրութեան տեսակետից: Պետք
է, վոր բանվորները ծանոթանան այն ժողովրդի կյանքին,
վորի մասին նրանք համարյա վոչինչ չգիտեն»:

Ընկ. Ք. ԲՈՒՏՅԱՆՍԿԻՅ. — (Խորհ. կինեմատոգրաֆիա-
յի վաստակավոր արտիստ) «... Ռեժիսյորը կարողացել է
«Ջարե»-յի մեջ ցույց տալ չափազանց հետաքրքիր և մեզ
կատարելապէս անծանոթ կիսավայրերի քուրդ ցեղերի
կյանքը, սովորութիւնները և կենցաղը»:

ՌԵԺԻՍՍՅՈՐ ԿԱՍՅԱՆՈՎ. — «... Նկարի գլխավոր ար-
ժանիքը նախ և առաջ մեզ ծանոթ Արեւելքի մի նոր և հե-
տաքրքիր անկյունի ցուցադրումն է»:

Ս. ՎԵՆ. — «... Մինչև այժմ մենք տեսել ենք տոնական
Կովկասը Ողայիսելի անդուրեկան սլարերով—Կովկասը սա-
լոն—վազոնի լուսամուտից: Բեկ-Նազարյանն արեւելյան նը-
կարների առաջին ռեժիսյորն է, վորը կարողացել է կինո-
սպորտաւ աչքին տեսանելի դարձնել իսկական Կովկասը»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Խմբագրութեան կողմից .
2. Դ. Դգնունի—Դժվարին ուղիով .
3. Պ. Ֆոլյան—Կինո-բեւո .
4. Ա. Մալաքյան—Կինոֆիկացիայի ուղիները .
5. Հ. Բեկ-Նազարյան—Ինչո՞ւմն է «Նամուս»-ի հաջողու-
թիւնը .
6. Ա. Տեր-Հովնանյան—«Ջարե» .
7. Հայկինոյի անկետան
Գյուլիքոյի վայր
Կ. Ղազարյան
Լ. Մարտիրոսյան
Յ. Խանգաղյան
Ա. Բուրջալյան
Լ. Քալանթար
Մ. Մանվելյան
Շիրվանգադե
8. Ի՞նչ են ասում մեր արտադրութեան մասին .
9. Հայտարարութիւններ .
10. Լուսանկարներ .
Հ. Բեկ-Նազարյան
Շահուրաբյան—Տատիշեվա
Հ. Խաչանյան
Մ. Թադեւոսյան Տեմալի
Ն. Մանուչարյան
Հ. Ներսիսյան

2. ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՅԵՎ ՏԵՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ՆԿԱՐՆԵՐ

- ա) «Խորհրդային Հայաստան»—6 մասից
 ✓բ) «Ընկ. Ռիկովը Հայաստանում»—3 մասից
 գ) «Ընկ. Մյասնիկյանի քաղումը»—1 »
 դ) «Հեղեղը Յերևանում» 1 »
 յե) «Ցորենի կուլտուրան» 1 »
 զ) «Շիրչրանցիի բացումը» 2 »
 ե) «Յերևանի հիդրոկայանի բացումը» 1 »
 թ) «Գաղթականների տեղավորումը
 Դավալվում» 1 »
 ժ) «Լեհինականի յերկրաշարժը» 1 »
 ի) «Ոնաոի գործարանի բացումը» 1 »

ՄՈՏԱԳԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

1. «Անուշ»—ըստ Հ. Թումանյանի,
 Ռեժ. Ս. Բուրջալյան.
2. «Զար վոգի»—ըստ Շիրվանզադեի,
 Ռեժ. Հ. Բեկ-Նազարյան.
3. «Մի կաթիլ մեղր»—ըստ Հ. Թումանյանի,
 Ռեժ. Հ. Բեկ-Նազարյան.
4. «Սուրբ Գևորգի դուլը»—ըստ Մանվելյանի,
 Ռեժ. Ս. Բուրջալյան.
6. «Բառս»—ըստ Շիրվանզադեի,
 Ռեժ. Հ. Բեկ-Նազարյան.
6. «Զրահապատ Մուսայելյան»—1920 թ. Մայիսյան ապստամբությունը Հայաստանում),
 Ռեժ. Հ. Բեկ-Նազարյան.
7. «Սիոնի համալսարանը»—(ժաղկանների կյանքից),
 Ռեժ. Հ. Բեկ-Նազարյան.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0300475

248

ԳԻՆՆ Ե 40 ԿՈՂ.

